Published by BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc., U. S. A.

Беларус

ЦАНА — PRICE 25 ¢

Address: BIELARUS 166-34 Gothic Drive Jamaica, N. Y. 11432

ЧАСАПІС БЕЛАРУСАЎ ПАЎНОЧНАЕ АМЭРЫКІ BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER OF NORTH AMERICA

Год XVI. № 103. Кастрычнік 1965. NEW YORK October 1965. Vol. XVI. № 103.

АДЗІНАЦЦАТЫ КАНГРЭС БЕЛАРУСКА-АМЭРЫКАНСКАГА ЗАДЗІНОЧАНЬНЯ

ПАЧАТКОВАЯ ФАЗА КАНГРЭСУ

11-ы Кангрэс Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня, што адбыўся 18 і 19 верасьня сёлета ў Нью Брансьвіку, паказаў, што фаза хаосу й замяшаньня сярод беларускай палітычнай эміграцыі ў ЗША канчаецца й ствараюцца спрыяльныя абставіны для пазытыўнай творчай дзейнасьці.

Яшчэ задоўга да Кангрэсу хадзілі трывожныя слухі аб плянава прыгатаўлянай абструкцыі, а навет аб магчымым зрыве Кангрэсу з боку групкі задорлівых і крыклівых авантурыстых з Брукліну, якімі кіруе калішні старшыня Галоўнай Управы БАЗА. Гэтая групка, выламаўшыся з пад падпарадкаваньня Галоўнай Управе БАЗА, пачала была самавольна называць сябе „Акруговым Аддзелам БАЗА ў Нью Ёрку", пасьлей, пад пагрозай судовай адказнасьці за незаконнае прысабечаньне гэтага назову, на сваім агульным сходзе 6 чырвеня сёлета афіцыйна зьмяніла гэты назоў на „Беларуска-Амэрыканскае Аб'еднаньне", а яшчэ пазьней, відаць, каб мець нейкае права на ўдзел у Кангрэсе, вярнулася ўзноў да назову БАЗА. У выдадзенай перад самым Кангрэсам лятучцы, падпісанай „За Акруговую Управу БАЗА Нью Ёрк К. Мерляк, старшыня", пісалася: „Мы заклікаем усіх сяброў і прыяцеляў БАЗА Нью Ёрку паехаць на Кангрэс як найлічней, каб абараніць нашыя справядлівыя правы на Кангрэсе". І вось гэныя „сябры і прыяцелі" ў колькасьці ўсяго дзевяцёх асобаў (!) зьявіліся на Кангрэсе, як потым выявілася, зь яўна шкодніцкімі намерамі.

У такой вось атмасфэры распачаліся й праходзілі цэлы першы дзень нарады Кангрэсу.

Пасьля адкрыцьця Кангрэсу старшынём уступаючай Галоўнай Управы БАЗА д-рам Ст. Станкевічам, настаяцель мясцовага прыходу БАПЦарквы мітр. прат. Сьцяпан Войтэнка сказаў кароткую прывітальную прамову, а ўсе прысутныя прапялі малітву. Тады Мандатная Камісія ў складзе сп. сп. Б. Данілюка, Ул. Курылы й Я. Азаркі, што рэгістравала дэлегатаў і спраўджала іхнае права голасу, зложыла прэлімінарную справаздачу, зь якой вынікала, што бязмала ўсе выбраныя ў Аддзелах дэлегаты, як і тыя, што ў моц сваіх становішчаў карыстаюцца правам голасу (сябры Галоўнай Управы й Рэвізійнай Камісіі БАЗА), а таксама старшыні Аддзелаў, прадстаўлены на Кангрэсе. Гэта згодна із Статутам запэўніла правамоцнасьць Кангрэсу.

Прэзыдыюм Кангрэсу быў выбраны ў наступным складзе: д-р Ул. Набагез (Нью Ёрк) — старшыня, сп. С. Карніловіч (Клііўленд) — віцэ-старшыня, сп. сп. П. Манькоўскі (Нью Брансьвік) і А. Шукелайць (Нью Ёрк) — сакратары. Ледзьве пасьпеў прэзыдыюм заняць сваё месца за сталом, як з боку бруклінскіх і стамфардзкіх абструктараў пачуліся галасы, што гэткі прэзыдыюм ня можа гарантаваць аб'ектыўнасьці Кангрэсу. Калі-ж гэты закід быў зьбыты маўчаньнем, хутка выплылі іншыя: пратэсты супраць прызнаньня права голасу ўсім чыста сябром Галоўнай Управы й супраць утварэньня Галоўнай Управай новага Аддзелу БАЗА ў Нью Энгланд. Калі Кангрэс апраўдаў гэты „праступак" Галоўнай Управы, абструктары былі змушаныя на нейкі час прыціхнуць, а Кангрэс прыступіў да парадку дня.

Хвілінай цішыні дэлегаты ўшанавалі памяць тых сяброў, што на працягу двух мінулых год адыйшлі на вечны супачынак. Пасьля гэтага Кангрэс віталі вусна: ген. Ф. Кушаль — ад Задзіночаньня Беларускіх Вэтэранаў, д-р В. Васілеўскі — ад Епархіяльнай Рады БАПЦарквы, сп. А. Стагановіч — ад Прэзыдыюму Рады БНР, сп. А. Лысюк — ад Згуртаваньня Беларускай Моладзі, інж. М. Гарошка — ад Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва. Згуртаваньне Беларусаў штату Ілінойс врыслала Кангрэсу пісьмовае прывітаньне.

СПРАВАЗДАЧА ГАЛОЎНАЙ УПРАВЫ БАЗА

Справаздачу зь дзейнасьці Галоўнай Управы БАЗА зрабіў ейны старшыня д-р Ст. Станкевіч. Із справаздачы было відаць, што Галоўная Управа, не зважаючы на бясьперапынныя перашкоды з боку авантурыстычнае групы, на працягу свае кадэнцыі праведзіла вялізарную пазытыўную работу. Была канчаткова ўнармаваная, занядбаная папярэднімі ўправамі, справа сяброўства БАЗА й сяброўскіх складак, наладжаная шырокая культурная дзейнасьць, былі ўстаноўлены сталы кантакт і супрацоўніцтва з Аддзеламі БАЗА. Навет такія аддаленыя Аддзелы БАЗА, як у Дэтройце й Клііўлендзе, былі два разы наведаныя сябрамі Галоўнае Управы. Старшынём Галоўнае Управы два разы было адведанае Згуртаваньне Беларусаў Ілінойс у Чыкаго й наладжанае з гэтай самастойнай арганізацыяй, што фармальна да БАЗА не належыць, добрае супрацоўніцтва.

Прадстаўнікі Галоўнай Управы прынялі ўдзел і выступалі з адпаведнымі прамовамі больш чымся на трыццацёх імпрэзах, ладжаных іншымі беларускімі й іншанацыянальнымі арганізацыямі. Найважнейшымі агульнабеларускімі імпрэзамі, ладжанымі Галоўнай Управай, была 6-ая традыцыйная Сустрэча Беларусаў Паўночнае Амэрыкі 5-7 верасьня 1964 году ў Нью Брансьвіку, і ўрачыстая Акадэмія ў 47-ыя ўгодкі абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі, зладжаньня ў Нью Ёрку 22 сакавіка 1965 году супольна з управамі Нью-Ёркскай Акругі БАЗА й Аддзелу БАЗА ў Нью Джэрзі. Абедзьве імпрэзы былі на высокім ідэйна-палітычным узроўні й мелі глыбокі водгук у амэрыканскіх і іншанацыянальных палітычных колах.

Асаблівую ўвагу зьвярнула Галоўная Управа на вонкавую рэпрэзэнтацыю й міжнацыянальнае супрацоўніцтва, стараючыся гэтую дзялянку сваёй дзейнасьці як мага расшырыць і паставіць на вышэйшым узроўні. Такім парадкам разгорталася інтэнсыўнае супрацоўніцтва бадай што з усімі нацыянальнымі цэнтрамі нерасейскіх народаў СССР, асабліва з Грузінамі й Украінцамі з колаў УНРады. Навязанае было супрацоўніцтва зь міжнацыянальнай арганізацыяй экзыльных палітыкаў каталіцкіх краёў — Асамблеяй Паняволеных Эўрапейскіх Народаў. Коратка перад Кангрэсам БАЗА сталася сябрам іншай міжнацыянальнай амэрыканскай арганізацыі, ведамай пад назовам Амэрыканцы дзеля Вызваленьня Паняволеных Народаў, якая абыймае ўсе чыста паняволеныя народы Эўропы й Азіі.

Галоўная Управа БАЗА прыняла ўдзел у антыкамуністычным міжнародным Кангрэсе, ладжаным у траўні 1964 году ў Мэксыцы Задзіночаньнем Лацінаамэрыканскіх Інтэлектуалістых Паняволеных Народаў. Ня могучы выслаць на Кангрэс свайго прадстаўніка, Галоўная Управа ўпаўнаважыла выступаць ад ейнага імя пражываючага ў Мэксыцы сп. Юрага Скарыну, патомка нашага слаўнага першадрукара. Сп. Ю. Скарына выступіў на Кангрэсе з абшырнай прамовай на тэму нацыянальна-вызвольнага змаганьня беларускага народу.

Шмат больш увагі было зьвернута й на прапаганду Беларусі ў вабзьвых палатах Кангрэсу ЗША — Сэнаце й Палаце Рэпрэзэнтантаў. На ўгодкі 25 Сакавіка некалькіасабовыя дэлегацыі Галоўнай Управы БАЗА разам з архіяпіскапам БАПЦарквы Васілём наведвалі Сэнат ЗША, дзе Уладыка Васіль чытаў малітву за Беларускі й Амэрыканскі народы, а ўся дэлегацыя была прыйманая на адмысловай аўдыенцыі віцэпрэзыдэнтам ЗША, лідэрамі Рэспубліканскай і Дэмакратычнай Фракцыяў Сэнату, а так-жа іншымі сэнатарамі. Прынятая на Сакавіковай Акадэміі сёлета ў Нью Ёрку рэзалюцыя была два разы зачытаная на сэсіі Палаты Рэпрэзэнтантаў і адзін раз на сэсіі Сэнату й, у вадпаведнасьці з гэтым, была тры разы надрукаваная ў Кангрэсавым Рэкордзе. Рэзалюцыя, прынятая на 6-ай Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, была таксама зачытаная ў Сэнаце й палаце Рэпрэзэнтантаў ды двойчы надрукаваная ў Кангрэсавым Рэкордзе. Аб узмацненьні вонкавай дзейнасьці Галоўнай Управы можа сьветчыць факт, што калі ў 1963 годзе, за папярэдняй Галоўнай Управы, было 12 выступленьняў у вабедзьвюх Палатах Кангрэсу на тэму Незалежнасьці Беларусі, дык у 1964 годзе было ўжо іх — 25, а ў 1965 годзе — 38. У выніку захадаў Галоўнай Управы губэрнатары штату Нью Ёрк і Пэнсыльванія абвяшчалі ў сваіх штатах дзень 25 сакавіка Днём Незалежнасьці Беларусі. Тое-ж самае рабіў мэр гораду Нью Ёрку.

Ня менш важным дасягненьнем Галоўнае Управы было аднаўленьне ў самым пачатку ейнае кадэнцыі й рэгулярнае выданьне на працягу двух год адзінага беларускага нацыянальнага прэсавага органу ў Паўночнай Амэрыцы — газэты „Беларус". Важна тое, што газэта, аднаўленая ў папярэднім памеры, выдавалася вылучна за грошы, прыдбаныя з падпіскі й ахвяраў беларускага грамадзтва.

Адпаведна з шырокім размахам дзейнасьці Галоўнай Управы аказаўся й стан ейнае касы. Із справаздачы скарбніка Галоўнай Управы сп. А. Міцкевіча прысутныя даведаліся, што грашовы абарот Галоўнай Управы перавысіў дагэтуль нябывалую ў жыцьці БАЗА суму — адзінаццаць тысячаў даляраў.

СПРАВАЗДАЧЫ АДДЗЕЛАЎ БАЗА

Першую справаздачу зрабіў старшыня Аддзелу БАЗА ў Нью Джэрзі сп. С. Гутырчык. Управа Аддзелу не абмежавалася адно адміністрацыйна-арганізацыйнай работай, а зладзіла за справаздачны пэрыяд больш за дзесятак грамадзка-культурных імпрэзаў. У сувязі з 46-мі ўгодкамі Акту 25 Сакавіка дэлегацыя Аддзелу з удзелам Старшыні Галоўнай Управы ды сябрамі й сяброўкамі Згуртаваньня Беларускае Моладзі наведала ў горадзе Трэнтон губэрнатара штату сп. Р. Гюса. У выніку гэтай візыты губэрнатар адмысловай праклямацыяй абвесьціў дзень 25 сакавіка Днём Незалежнасьці Беларусі ў сваім штаце. Падобную праклямацыю на горад Нью Брансьвік выдаў мэр гэтага гораду сп. Ч. Паўлюс ды прысутнічаў асабіста пры падняцьці беларускага сьцягу на гарадзкой ратушы ў дзень 25 сакавіка.

Аддзел БАЗА ў Нью Джэрзі прыймаў актыўны ўдзел у падрыхтаваньні й праведзеньні 6-ай Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, што адбывалася ў 1964 годзе ў Нью Брансьвіку.

Аддзел актыўна ўлучыўся ў урачыстасьці, зьвязаныя з адзначэньнем 300-ых угодкаў ад заснаваньня штату Нью Джэрзі. З гэтай нагоды былі зарганізаваны Аддзелам адмысловыя ўрачыстыя вечар у вадной з аўдыторыяў Ратгэрс - Унівэрсытэту ў Нью Брансьвіку. У рамах гэтае акцыі была выдадзеная Аддзелам прыгожая брашура ў ангельскай мове „Беларусы ў Нью Джэрзі", якая павінна паслужыць папулярызацыі беларускага імя ў гэтым штаце й наагул у Амэрыцы. Некаторыя вынікі гэтае папулярызацыі ўжо можна было адчуць: з нагоды 47-ых угодкаў абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі мясцовыя амэрыканскія газэты шмат шырэй, чымся раней, інфармавалі пра Беларусь ды пра дзейнасьць беларускай групы ў Нью Джэрзі. 23 траўня сёлета Аддзел урачыста адзначыў 15-ыя ўгодкі свайго існаваньня.

Наступную справаздачу зрабіў старшыня Аддзелу БАЗА ў Клііўлендзе сп. С. Карніловіч. За справаздачны пэрыяд Управа Аддзелу, супольна зь Беларускім Жаноцкім Згуртаваньнем, зладзіла 22 грамадзкія й культурныя імпрэзы, а шмат якія сябры Управы прыймалі актыўны ўдзел у амэрыканскіх і міжнацыянальных імпрэзах: канцэртах, выстаўках, прыняцьцях, нарадах і г. д. Адбылося звыш дзесятку імпрэзаў, зарганізаваных і праведзеных сябрамі ЗБМА, якое ў Клііўлендзе цесна супрацоўнічае з БАЗА. Мясцовы Аддзел ЗБМА мае свой гурток народных танцаў, сваіх сьпевакоў-салістых, музыкаў, спартовыя дружыны, а навет собскае выдавецтва. Аддзел БАЗА выдатна падтрымліваў і дапамагаў фінансава мясцоваму прыходу БАПЦарквы.

У дзейнасьці Клііўледзкага Аддзелу мела месца добрая праява, зь якой варта ўзяць прыклад іншым Аддзелам БАЗА: гэта зарганізаваньне Аддзелам некалькі выездаў з канцэртамі ў меншыя беларускія асяродкі ў Дэтройт і Ракфорд. У вадказ на гэта, хор „Палесьсе" з Ракфорду выступаў у Клііўлендзе.

Натуральным парадкам, усе ўдзельнікі Кангрэсу зь цікавасьцяй чакалі справаздачы Акруговага Аддзелу БАЗА ў Нью Ёрку. Шмат хто чакаў афіцыйнага высьвятленьня тых цяжкасьцяў, якія стаяць на перашкодзе да пагадненьня з „бунтаўчыкамі" з Брукліну. Цімала хто спадзяваўся, што такое пагадненьне можа наступіць якраз тут, на Кангрэсе, дзе асабістыя анімозіі нармальна адыходзяць на задні плян, а бяро верх грамадзкае пачуцьцё. Нажаль, усіх нас чакала вялікае расчараваньне. Як выявілася із справаздачы старшыні Управы Ньюёркаўскай Акругі БАЗА д-ра Ул. Набагеза, ён дайшоў быў да зусім здавальняючага пагадненьня із сп. К. Мерляком і ягонай „управай" дзеля зьліквідаваньня канфлікту на супольным паседжаньні 1-га лістапада 1964 году. Але ўжо тыдзень пазьней сп. К. Мерляк і ягоныя сябры без паданьня прычынаў адмовіліся выканаць умовы дагаворанасьці, ломячы гэтым ейную існасьць. Стварылася ўражаньне, што гэная група не зьяўлялася гаспадаром сваёй волі. „Нейчая рука, якой не ляжыць на сэрцы дабро й гармайнае сужыцьцё паважнае беларускае арганізацыі, пастанавіла пакіраваць справу іншым ходам", — чытаем у справаздачы. Больш таго. Управа Ньюёркаўскай Акругі БАЗА, склікаючы свой агульны гадавы сход на 13 верасьня сёлета, на якім між іншым выбіраліся й дэлегаты на Кангрэс БАЗА, разасала была запросіны й усім тым ранейшым сябром БАЗА, што ад яго адкалоліся. Нажаль, гэтыя апошнія на сход не зьявіліся.

Не зважаючы на гэты арганізацыйны закалот, Акруговы Аддзел БАЗА ў Нью Ёрку прарабіў вялікую работу. Трэба адцеміць, што нармальная дзейнасьць Управы Аддзелу магла весьціся адно ў другім паўгодзьдзі ейнае кадэнцыі, калі Аддзел мог карыстацца памешканьнем у Доме Фундацыі імя Пётры Крэчэўскага. На працягу-ж першага паўгодзьдзя Управа Акруговага Аддзелу, будучы выкінутай із займанага ёю памешканьня ў Беларускім Грамадзкім Цэнтры ў Брукліне, магла зьбірацца на паседжаньні адно на прыватных памешканьнях, а зладжаньне ўрачыстай Акадэміі 20 сьнежня 1964 году з прычыны 60-годзьдзя беларускага паэты Язэпа Пушчы прыйшлося наймаць залю ў Украінскім Літаратурна-Мастацкім Клюбе.

Апрача гэтае Акадэміі, Управа Акруговага Аддзелу зарганізавала або прыняла актыўны ўдзел у зарганізаваньні звыш 20-ёх культурна-грамадзкіх імпрэзаў. Асабліва важнымі зь іх зьяўляюцца запачатаканыя ў лютым сёлета Літаратурна-Навуковыя Вечары з дакладамі на беларускія літаратурныя й навуковыя тэмы, якія, за вынятам летняга перапынку, ладзіліся й будуць ладзіцца далей сыстэматычна ў кажную сыботу, вольную ад іншых беларускіх імпрэзаў у Нью Ёрку. Такіх Літаратурна-Навуковых Вечароў адбылося ў справаздачным пэрыядзе дзевяць. Сябры Акруговага Аддзелу вялі ўвесь час беларускую сыботнюю школу ў Брукліне, дапамагалі тэхнічна пры экспэдыцыі газэты „Беларус" ды зладзілі на выдавецкі фонд газэты

(Заканчэньне на 2-ой бачыне)

Да нашага Грамадзтва

З выхадам гэтага нумару „Беларуса" спаўняюцца роўна два гады ад аднаўленьня й рэгулярнага выданьня нашае газэты.

Газэта на працягу гэтых двух год выдавалася вылучна на собскія фінансавыя сяродкі нашага грамадзтва. Таму што нашая нацыянальна сьведамая эміграцыя ў Паўночнай Амэрыцы колькасна невялікая, нармальная падпіска на газэту магла пакрываць адно малую часьць друкарскіх коштаў. Рэдакцыйны й адміністрацыйна-тэхнічны пэрсанал працаваў і будзе далей працаваць задарма. Галоўнай-жа крыніцай фінансавых сяродкаў на выданьне газэты былі ахвяры некаторых паасобных грамадзян ды датацыі некаторых аддзелаў БАЗА.

Але сяньня газэта перажывае войстры фінансавы крызіс і ейнае далейшае існаваньне загрожанае. Некаторыя нашыя суродзічы, што раней плацілі задэкляраваныя імі месячныя або гадавыя складкі-ахвяры на выдавецкі фонд „Беларуса", пачалі занядбоўваць далейшае выкананьне прынятых на сябе забавязаньняў. Некаторыя-ж, што маглі-б выдатна дапамагаць газэце, астаюцца й дагэтуль глухімі на нашыя заклікі й просьбы. Ня ўсе аддзелы БАЗА, што маюць нядрэнныя запасы ў сваёй касе, маюць ахвоту прыйсьці нам з дапамогай.

А газэта „Беларус", як адзіны нацыянальны прэсавы орган у Паўночнай Амэрыцы, вельмі патрэбная. Патрэбная яна як для нашых нутраных грамадзкіх мэтаў, гэтак і для рэпрэзэнтацыі навонкі. Таму ейнае далейшае існаваньне й эвэнтуальнае пашырэньне — гэта наш вялікі нацыянальны абавязак.

У сувязі з вышэйшым мы й зьвяртаемся да ўсіх нашых суродзічаў памагчы нам фінансава ў нашай цяжкой і адказнай рабоце — пры выдаваньні й пашыраньні газэты „Беларус".

Чэкі на ахвяры й падпіску просім выпісваць на "BIELARUS" і пасылаць на адрыс скарбніка Рэдакцыі:

Mr. Aleksander Mickievich
90-16 54 Avenue
Elmhurst, N. Y. 11373

Галоўная Управа БАЗА

BIELARUS

Byelorussian Newspaper of North America
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.
Address 166 — 34 Gothic Drive, Jamaica, N. Y. 11432.
Subscription $ 4.00 yearly.

БЕЛАРУС — Беларуская газэта Паўночнае Амэрыкі
Выходзіць месячна. **Рэдагуе Калегія.**
Выдае Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.
Выпіска зь перасылкаю — 4 дал. на год.

НА ГРАМАДЗКІМ УЗРОЎНІ

Наш артыкул „Перад Кангрэсам БАЗА", што быў надрукаваны ў папярэднім нумары „Беларуса", канчаўся гэткімі славамі: „На гэтым Кангрэсе мы ўсе павінны здаць экзамен з нашай грамадзкай дасьпеласьці, даць адпаведную ацэну авантурызму безадказных адзінак ды, галоўнае, даць моцны адпор вонкавым спробам умешваньня ў жыцьцё нашае арганізацыі".

Сяньня ўжо можам сьцьвердзіць, што ўсе гэтыя нашыя зычэньні на Кангрэсе БАЗА збыліся поўнасьцяй, а нашае грамадзтва, прадстаўленае дэлегатамі Кангрэсу, здало свой нацыянальна-грамадзкі экзамен на выдатна.

Каб належна ацаніць гэтае дасягненьне Кангрэсу, неабходна хоць у некалькіх словах здаць сабе справу з тае нацыянальнае шкоды, якую зусім сьведама рабілі авантурыстыя з Брукліну.

Ня было літаральна ніводнага пазытыўнага пачынаньня папярэдняй Галоўнай Управы БАЗА, супраць якога гэныя людзі ня ськівоўвалі ўсяе свае энэргіі, каб гэныя пачынаньні сарваць або прынамся спаралiжаваць іх. І рабілі гэта ня дзеля нейкіх ідэйных, хоць-бы й хвальшывых, прынцыпаў, але вылучна дзеля заспакаеньня хваравлівае собскае амбіцыі. У сваім авантурызьме яны ахвотна прыймалі дапамогу вонкавых элемэнтаў, варожа настроеных супраць БАЗА й ідэялягічнае лініі нашае арганізацыі. У сваёй непараборлівасьці яны ня грэбавалі дапамогай няцікавай славы хмараўшчыны, а пашквільны хмараўскі „Беларускі Голас" выкарыстоўвалі, як свой прэсавы орган. Проста сорамна прызнацца, што гэныя бяспрынцыповыя авантурыстыя усё-ж змаглі здызарыентаваць некаторую частку сумленных людзей ды ўнесьці такім парадкам закалот у нашае грамадзкае жыцьцё.

І вось апошні Кангрэс БАЗА даў аднагодны адпор авантурызму гэтае групы, а тым самым і адкараскаўся ад усяго таго ліха, што гэная групка рабіла. Сяньня можна быць пэўным, што ў радох БАЗА гэны авантурызм і выкліканы ім закалот скончыліся раз назаўсёды. БАЗА, як найсаліднейшая агульнаграмадзкая й нацыянальная нашая арганізацыя ў Амэрыцы, выйшла пераможнай, а ейныя рады скансалідаванымі, як бадай што ніколі перад гэтым.

Ня выключана, што верхаводы ўспомненае групы будуць яшчэ сеіць дызарыентацыю й рабіць закалот у нашым грамадзкім жыцьці вонках БАЗА — у іншых беларускіх арганізацыях і ўстановах. Ёсьць усе дадзеныя спадзявацца, што й там раней ці пазьней спаткае іх тая-ж незавідная доля, што ў БАЗА.

Дэлегаты Кангрэсу выявілі глыбокае зразуменьне нацыянальнага інтарэсу й пачуцьцё людзкага гуманітарызму. Яны пакінулі шырока адчыненыя дзьверы для павароту назад у арганізацыю ўсіх тых, што захочуць вярнуцца й пазытыўна працаваць у ёй. Кангрэс прыняў такую пастанову таму, бо быў пераконаны, што далёка ня ўсе із шкодніцкай групы — гэта шкоднікі. Ёсьць і там добрыя й сумленныя людзі, што трапілі туды зусім прыпадкова.

Наступным вельмі важным дасягненьнем папярэдняй Галоўнай Управы БАЗА, завершаным на Кангрэсе, было зьліквідаваньне шкоднага непаразуменьня між Галоўнай Упраўай і Кліўлендзкім Аддзелам БАЗА, а разам з гэтым — і непаразуменьня ўнутры гэтага Аддзелу. Ужо ад некалькі год у Кліўлендзкім Аддзеле, адным з найбольшых і найбольш калісьці актыўных, заіснаваў быў, у вялікай меры пад уплывам бруклінскіх авантурыстых, падзел на дзьве ўзаемна няпрыязныя групы. Папярэдняя Галоўная Управа рабіла, што магла, каб гэты падзел зьліквідаваць і дасягнуць ляяльнае ўзаемнае супрацоўніцтва ўсіх сяброў Аддзелу, але ўсьцяж без здавальняючых вынікаў.

І вось на апошнім Кангрэсе ўсе дэлегаты з Кліўленду цьвёрда сталі на канструкцыйных пазыцыях, ліквідуючы тым самым існуючае непаразуменьне. Беспасярэднім гэтага вынікам было дасягненьне поўнае згоды й унутры Кліўлендзкага Аддзелу БАЗА. Група сяброў Аддзелу, што была ў войстрай апазыцыі да цяперашняй Управы Аддзелу, перасылала 26 верасьня на рукі ейнага старшыні афіцыйнае асьветчаньне наступнага зьместу:

„11-ы Кангрэс БАЗА, што адбыўся 18 і 19 верасьня 1965 г. у Нью Брансьвіку, згодна з жаданьнем і імкненьнем усіх творчых сяброў арганізацыі, завяршыў працэс нутранага арганізацыйнага аздараўленьня.

Сьцьвярджаючы гэты факт і вітаючы яго, мы — дасюль апазыцыйная група, ведамая з раней залучанага сьпісу, із сяньняшнім днём улучаемся ў рамы Аддзелу, улучаючы аўтаматычна нашую, дасюль сэпаратную, касу сяброўскіх складак.

Вам асабіста, якому на долю выпала быць старшынём у гэтым цяжкім пераходным часе, жадаем найлепшых посьпехаў у цэмэнтаваньні нашае арганізацыйнае беларускае сям'і".

Яшчэ адным дасягненьнем Кангрэсу было ўнармаваньне ўзаемадачыненьняў між БАЗА й Згуртаваньнем Беларускае Моладзі Амэрыкі. Антыбазаўская кампанія варожае групы рабіла дэмаралізуючы ўплыў на некаторых сяброў нашае маладзёжнае арганізацыі, уносіла ў ейныя рады дызарыентацыю й расчараваньне. Даходзіла навет да таго, што моладзь пачынала траціць грунт пад нагамі й шукала выхаду ў вадсэпараваньні ад старэйшага грамадзтва. Вось-жа й гэтая ненармальнасьць была на Кангрэсе зьлiквідаваная. Галоўнае Кіраўніцтва ЗБМА, вітаючы Кангрэс, асьветчыла, што „ЗБМА будзе старацца трымаць цесную сувязь і салідарную супрацу з БАЗА".

Гэткім парадкам, праводжаная папярэдняй Галоўнай Управай БАЗА творчая й канструкцыйная дзейнасьць, укаранавалася на Кангрэсе бліскучымі вынікамі, а ейная прынцыповая й тактычная пазыцыя ў дачыненьні да дэструкцыйнага элемэнту вытрымала жыцьцёвае выпрабаваньне. Усё гэта выклікала сярод удзельнікаў Кангрэсу пачуцьцё аптымізму, праўдзівы энтузіязм і падняты настрой. Зьнікла ранейшая неахвота й апатыя да ўдзелу ў арганізацыйным жыцьці. Калі раней на агульных сходах і кангрэсах БАЗА людзі ўпорыста ўхіляліся быць выбранымі на розныя грамадзкія становішчы, дык на апошнім Кангрэсе бадай што ня было выпадку, каб нехта адмаўляўся кандыдаваць у кіраўнічыя органы БАЗА. Тыя сябры, што належаць да БАЗА на працягу ўсяго шаснаццацёхгадовага ягонага існаваньня, цьвердзілі, што на ніводным ранейшым Кангрэсе БАЗА ня было такой аднагоднай думкі ў важных прынцыповых пытаньнях, як на апошнім Кангрэсе. Кангрэс закончыўся ў радасным настроі й пераканаяньні добра выкананага нацыянальнага абавязку.

Новай-жа Галоўнай Управе БАЗА, выбранай на гэтым Кангрэсе, цяпер астаецца ўсе гэтыя дасягненьні замацаваць і расшырыць канкрэтнай творчай працай ува ўсіх галінах нашага грамадзкага й нацыянальнага жыцьця.

Чытайце, выпісвайце,
папырайце часапіс Беларусаў
Паўночнае Амэрыкі
„БЕЛАРУС"

АДЗІНАЦЦАТЫ КАНГРЭС БАЗА

(Заканчэньне з 1-ай бачыны)

звыш дзьвюх з палавінаю тысячаў даляраў. Пры Аддзеле існуе Цэнтр Аховы Здароўя, у якім даюцца лекарскія парады й робяцца агляды задарма для сяброў БАЗА.

Зь пісьмовай справаздачы Управы Аддзелу БАЗА ў Дэтройце вынікае, што гэты Аддзел, хоць колькасна невялікі, але таксама прарабіў зусім здавальняючую работу як унутры беларускае калёніі гэтага гораду, таксама й у галіне вонкавае рэпрэзэнтацыі.

Аддзел БАЗА у Дэтройце першым урачыста адзначыў леташняй вясной 20-ыя ўгодкі новай беларускай палітычнай эміграцыі ў вольным сьвеце. Аддзел кажны год ладзіць супольны пікнік зь Беларусамі Канады. Таксама кажны год ладзяцца Аддзелам сьвяткаваньні ўгодкаў абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі, Слуцкага Паўстаньня ды традыцыйная калядняя ялінка для дзяцей. Сябры Аддзелу ў справаздачным пэрыядзе ахвяравалі на выдавецкі фонд газэты „Беларус" 550 дал.

У галіне вонкавай рэпрэзэнтацыі сябры Аддзелу шмат робяць у рамах Беларускага Рэспубліканскага Клюбу, які цесна супрацоўнічае із шматнацыянальным Рэспубліканскім Клюбам у штаце Мічыган. Аддзел зьяўляецца сябрам Інтэрнацыянальнага Інстытуту ў Дэтройце, а таксама прыймае актыўны ўдзел у дзейнасьці мясцовага Камітэту Паняволеных Народаў і — за ягоным пасярэдніцтвам — у „Тыдні Паняволеных Народаў". Рэгулярна кажны год Аддзел зьвяртаецца да сэнатараў і кангрэсмэнаў свайго штату з просьбай выступіць у дзень 25 сакавіка ў Кангрэсе ў вабароне правоў беларускага народу. Дзякуючы захадам Аддзелу, губэрнатар штату Мічыган ужо традыцыйна абвяшчае дзень 25 Сакавіка Днём Беларускай Незалежнасьці.

Адзін з найменшых колькасна Аддзелаў БАЗА ў Лёс Анджэлес у сваёй пісьмовай справаздачы паведаміў, што ён кажнага году ладзіць сьвяткаваньні ўгодкаў Акту 25 Сакавіка, дзіцячыя калядніія ялінкі, прыймае ўдзел у міжнацыянальных выстаўках, канцэртах, і г. д. Добра пастаўленая Аддзелам і вонкавая рэпрэзэнтацыя, у выніку чаго кажнага году губэрнатар штату Каліфорнія й мэр гораду Лёс Анджэлес выдаюць адмысловыя праклямацыі, абвяшчаючы ў гэтым штаце й горадзе дзень 25 сакавіка Днём Незалежнасьці Беларусі. Аддзел знаходзіцца ў сталым кантакце із сэнатарамі й некаторымі кангрэсмэнамі із свайго штату.

Справаздачу зь дзейнасьці Аддзелу БАЗА ў Стамфорд зрабіў ягоны старшыня сп. А. Протас. Із справаздачы выявілася, што Аддзел не праводзіў літаральна ніякай дзейнасьці, а толькі, як некаторыя дэлегаты іранічна выразіліся, на працягу цэлых двух год „студыяваў Статут БАЗА". Такія заўвагі зьявіліся ў сувязі з тым, што сп. А. Протас, заміж гаварыць аб дзейнасьці Аддзелу, адно інтэрпрэтаваў Статут БАЗА, тэндэнцыйна цьвердзячы, што Галоўная Управа ўвесь час былаўцам яго ламала, як цяперака ламае яго й Кангрэс.

Рэвізыйная Камісія ў сваёй справаздачы сьцьвердзіла, што ўлік і выдаткаваньне грашовых сяродкаў Галоўнай Управы БАЗА было мэтазгодным і належна аформленым. Рэвізійная Камісія таксама сьцьвердзіла, што канцылярыя й усё справаводзтва, ведзеныя асабіста старшынём Галоўнае Управы, было знойдзенае ў узорным парадку. Належна ацэньваючы цэласьць дзейнасьці Галоўнай Управы БАЗА, Рэвізійная Камісія запрапанавала Кангрэсу прызнаць ёй абсалюторыюм з падзякаю.

ЗАМІЖ ДЫСКУСІІ НАД СПРАВАЗДАЧАМІ

У доўгай і ажыўленай дыскусіі, якая разгарэлася пасьля справаздачаў, прыняло ўдзел звыш 30-ёх дэлегатаў. Дыскусія амаль вылучна абарачвалася вакол пытаньня ліквідацыі закалоту ў Нью Ёрку ды зьвязанага з гэтым пытаньня прызнання права пастанаўляючага голасу прадстаўніком бруклінскае групы. Выразна вычувалася, што справа гэтая цяжкім каменем ляжала на сэрцы ўсіх дэлегатаў. Усе жадалі, каб наступіла згода й аб'еднаньне ў вадзінай арганізацыі. Ставіліся прапановы, каб прызнаць права голасу ўсім тым, хто яго жадае. Бальшыня прамоўцаў войстра атакавала сп. К. Мерляка, якому закідала, што галоўна ён спрычыніўся да гэтага закалоту шляхам сыстэматычнага й сьведамага шкоджаньня Галоўнай Управе, незаконных выбараў на Агульным Сходзе 14 чырвеня 1964 году ды дэмагагічнай агітацыі супраць беларускай інтэлігенцыі. Наагул трэба сказаць, што літаральна ўсе прамоўцы аднесьліся да сяброў бруклінскае групы, за выняткам асобы сп. К. Мерляка, вельмі паяднальна, заклікаючы іх да згоды й задзіночаньня.

Нажаль, самі прадстаўнікі бруклінскае групы занялі ваяўнічую пазыцыю. Да атакаў на Галоўную Управу й сам Кангрэс далучыліся й тры дэлегаты із Стамфорду. Калі-ж усе іхныя закіды Кангрэс абсалютнай бальшынёй адкінуў, старшыня Аддзелу ў Стамфорд сп. А. Протас выступіў з фармальным пратэстам, чытаючы загадзя прыгатаваны яшчэ перад Кангрэсам, бо напісаны на машынцы, ягоны тэкст, ды асьветчыў, што яны пакідаюць Кангрэс. Абураныя дэлегаты паднялі шум у залі, пад які чатырох дэлегатаў із Стамфорду ды прадстаўнікі бруклінскай групы пачалі пакідаць залю.

Не зважаючы на закалот, старшыня Кангрэсу ставіць на галасаваньне прапанову, высунутую яшчэ напачатку дыскусіі, каб даць права пастанаўляючага голасу ўсім тым старым сябром БАЗА, „якія яго просяць і маюць на гэта падставы". Прапанова прайшла, як і трэба было спадзявацца, вялізарнай бальшынёй галасоў. Нажаль, скарыстацца з гэтае прапановы згадзіўся толькі адзін прадстаўнік бруклінскае групы, які астаўся ў залі нарадаў і быў навет выбраны ў склад новай Рады Дырэктароў БАЗА. Рэшта, што выйшла, ужо больш не вярнулася ў залю, хоць да канца нарадаў першага дня Кангрэсу прастаяла за дзьвярыма. Дэлегаты цяперака канчаткова пераканаліся, у чым корань зла: прадстаўнікі бруклінскае групы ехалі на Кангрэс з выразнаю мэтаю — або, спадзяючыся на падтрыманьне дэлегатаў з аддаленых ад Нью Ёрку Аддзелаў, захапіць у свае рукі БАЗА, або, калі-ж гэта ня ўдасца, сарваць Кангрэс. На шчасьце, ні адно, ні другое ня збылося.

Першы дзень нарадаў Кангрэсу закончыўся аднагалосным прыняцьцем прапановы Рэвізійнае Камісіі прызнаць уступаючай Галоўнай Управе БАЗА абсалюторыюм з падзякаю.

ВЫБАРЫ НОВАГА ГАЛОЎНАГА КІРАЎНІЦТВА БАЗА

Другі дзень Кангрэсу пачаўся ўзноў дыскусіяй над прынятай папярэдняга дня пастановай, якая давала магчымасьць атрымаць права голасу тым з бруклінскае групы, хто гэтага зажадае. Некаторыя з дэлегатаў бачылі цяпер гэтую пастанову неактуальнай, паказваючы на факт поўнай незацікаўленасьці ў ёй тых, каго яна якраз датычыла, бо яны пакінулі залю якраз тады, калі Кангрэс даваў ім права голасу. Таму шмат якія дэлегаты дамагаліся, каб Кангрэс цяпер ануляваў сваю ўчарашнюю пастанову. Але іншыя дэлегаты з гэтым не згадзіліся, і пастанова аставалася ў сіле.

Больш таго, Кангрэс, уважаючы, што сярод людзей з бруклінскае групы ёсьць і добрыя й сумленныя Беларусы, якія трапілі туды прыпадкова ці празь непаразуменьне, прыняў аднагалосна пастанову наступнага зьместу: **а). для ўсіх тых, што хацелі-б вярнуцца назад у БАЗА й пазытыўна працаваць, пакінуць дзьверы адчыненымі для гэтага павароту; б). даручыць новай Галоўнай Управе зрабіць усё магчымае, каб тыя, што апынуліся вонках арганізацыі, вярнуліся ў яе назад.**

На выпадак, калі бруклінская група захоча існаваць, як асобная арганізацыя, ды будзе, як і раней, прысабечваць сабе назоў БАЗА, Кангрэс аднагалосна пастанавіў: **забараніць групе людзей, якія сяньня ачоленыя сп. К. Мерляком або будуць у будучыні ачоленыя кімнебудзь іншым, называць сфармаваную ёй арганізацыю Акругай або Аддзелам Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня.**

Пасьля гэтага Кангрэс прыступіў да выбару Рады Дырэктароў, якая, згодна із Статутам, павінна складацца ня больш чымся зь дзевяцёх сяброў. На старшыню Рады Дырэктароў тайным галасаваньнем быў абсалютнай бальшынёй галасоў выбраны інж. Мікалай Гарошка; на віцэ-старшыняў тайным галасаваньнем былі выбраныя сп. сп. Міхась Тулейка й Юрка Станкевіч; на сяброў Рады Дырэктароў таксама тайным галасаваньнем былі выбраныя сп. сп. Аляксандра Міцкевіч, д-р Язэп Сажыч, д-р Станіслаў Станкевіч, Натальля Кушаль, Мікола Кунцэвіч і Браніслаў Даніловіч.

Рада Дырэктароў, якой Кангрэс даручыў падзяліць функцыі паміж ейнымі сябрамі, будзе адначасна тварыць Галоўную Управу БАЗА. Кангрэс пастанавіў дазволіць Радзе Дырэктароў павялічыць, у выпадку патрэбы, шляхам дакааптаваньня склад Галоўнай Управы да адзінаццацёх асобаў.

Рэвізійная Камісія Галоўнай Управы БАЗА была выбраная ў наступным складзе: сп. Антон Шукелайць — старшыня, сп. сп. ген. Францішак Кушаль і Пётр Манькоўскі — сябры.

Вольныя прапазыцыі

Дзеля дапасаваньня Статуту БАЗА да новых абставінаў жыцьця й прадстаўленьня наступнаму Кангрэсу БАЗА адпаведных прапановаў, была выбраная Статутовая Камісія ў складзе сп. сп. М. Кунцэвіча, д-ра Ст. Станкевіча, П. Манькоўскага, д-ра В. Васілеўскага й М. Тулейкі.

У дыскусіі над вольнымі прапановамі было выказана шмат цікавых і карысных думак на розныя тэмы. Сярод іх былі справа далейшага выдаваньня газэты „Беларус", якую пастаноўлена выдаваць далей, справа большай увагі да функцыянаваньня пры Аддзелах БАЗА сыботніх школаў беларусаведы й больш цеснага супрацоўніцтва з моладзяй наагул, справа аздараўленьня сытуацыі ў Беларускім Цэнтры Адпачынку Бэлейр-Менску, справа ажыўленьня замерлага ад даўжэйшага часу Беларускага Акадэмічнага Таварыства ў Амэрыцы й інш.

Асобна было высунутае пытаньне 7-ай Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, якая прыпадае на пачатак верасьня 1966 году. Было запрапанавана гэтую Сустрэчу склікаць у Кліўлендзе й правесьці яе на тэму прыпадаючых налета 60-ых угодкаў „Нашай Нівы" й нашаніўства.

Рэзалюцыйная Камісія паведаміла, што апрацаваныя прывітаньні ад імя Кангрэсу будуць высланыя наступным афіцыйным асобам: Прэзыдэнту ЗША Ліндану Б. Джансану, Віцэ-Прэзыдэнту ЗША Губарту Гамфры, Прэзыдэнту Рады БНР Міколу Абрамчыку, губэрнатарам штатаў Нью Ёрк Нэльсану Рокфэлеру, Нью Джэрзі — Рычарду Гюсу, Пэнсыльвэніі — Вільяму Скрэнтану, Мічыган — Джорджу Рамні, мэру гораду Нью Ёрк — Робэрту Вагнэру, мэру гораду Нью Брансьвіку — Чэстэру Паўлюсу, усім тым сэнатарам і кангрэсмэнам, што выступаюць у Кангрэсе ў вабароне нацыянальных і палітычных правоў беларускага народу.

Кангрэс закончыўся адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

Паўла Задруга

ГРАМАДЗЯНЕ, ПАМАЖЫЦЕ, ХТО КОЛЬКІ МОЖА, ГРАШОВА ЗАБЯСЬПЕЧЫЦЬ ДАЛЕЙШАЕ ІСНАВАНЬНЕ НАШАЕ ГАЗЭТЫ!
НЕ ПАВІННА БЫЦЬ АНІВОДНАЙ ГРАМАДЗКАЙ ЦІ КУЛЬТУРНАЙ ІМПРЭЗЫ, АНІВОДНАГА СЯМЕЙНАГА СЬВЯТА, У ЧАСЕ ЯКІХ НЯ БЫЛА-Б ЗАРГАНІЗАВАНАЯ ЗБОРКА АХВЯРАЎ НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД „БЕЛАРУСА".

НА ЎГОДКІ ЯЗЭПА ПУШЧЫ

У палавіне верасьня сёлета споўніліся першыя ўгодкі ад сьмерці выдатнага беларускага паэты-узвышэнца й гарачага патрыёты Язэпа Пушчы. Год таму газэта „Літаратура і Мастацтва" за 18 верасьня ў кароценькай зацемцы была паведаміла, што 16 верасьня ў клюбе Саюзу пісьменьнікаў БССР адбылася грамадзянская паніхіда па Язэпу Пушчы. Далей паведамлялася, што ў той-жа самы дзень адбылося й пахаваньне Язэпа Пушчы на ягонай радзіме ў вёсцы Каралішчавічы. Дакладная дата й абставіны сьмерці паэты ня былі пададзеныя.

Ані тая-ж „Літаратура і Мастацтва", ані які-небудзь іншы часапіс ці газэта ня прысьвяцілі памерламу паэце ніводнага большага артыкулу. Характэрна, што ні словам не адзначылі ягонай сьмерці й часапісы „Полымя" й „Маладосьць", у якіх друкаваліся бадай што ўсе парэгабілітацыйныя вершы Язэпа Пушчы.

Ні словам ня былі адзначаныя ў беларускім савецкім друку й першыя ўгодкі Пушчавай сьмерці. А ў выдадзеным у 1964 годзе першым томе „Гісторыі беларускай савецкай літаратуры" творчасьці Пушчы прысьвечаныя ўсяго два сказы ў розных месцах гэтае кнігі. У гэтых сказах падчыркнутыя адно „ўпадніцкія матывы" ды „буржуазны нацыяналізм" у творах паэты дваццатых гадоў.

Тымчасам-жа ўдзельная вага Пушчы ў беларускай паэзіі дваццатых гадоў вельмі вялікая. У гэным часе ён выдаў аж пяць кніжак сваіх твораў: „Раніца рыкае" (1925), „Віта" (1926), „Дні вясны" (1927), „Песьні на руінах" (1929), „Крывавы плякат" (1930). Язэп Пушча быў адным із заснавальнікаў бел. літаратурна-мастацкага згуртаваньня „Узвышша" й, побач з Уладзімерам Дубоўкам, найвыдатнейшым паэтам і лідэрам гэтага згуртаваньня.

Язэп Пушча верна служыў бацькаўшчыне-Беларусі ад самага пачатку сваёй паэтычнай творчасьці ў 1922 годзе й аж да свайго арышту й высылкі ў 1930 годзе. У сваіх творах гэнага часу Пушча разглядаў савецкую ўладу, як варожую чужацкую акупацыю, а Беларусь, як укрыжаваную акупантамі. „На ростані ўсходня-заходніх дарог, цябе, дарагая, яны ўкрыжавалі", — скардзіўся паэта ў вадным сваім вершы. „Хто з крыжа краіну расьпятую здыме? Узываю, малюсе я ў грэшнай істоце", — непакоіўся ён у у іншым сваім вершы.

У вершы „Лісты да сабакі" й у паэме „Цень Консула" паэта выказаў думкі, войстра апазыцыйныя да тагачаснай савецкай рэчаіснасьці.

Каля дваццацёх пяцёх год быў Пушча адарваны ад Бацькаўшчыны й знаходзіўся ў высылцы ў розных мясцовасьцях Расеі. Гэныя 25 год былі бадай поўнасьцяй страчаныя ім для беларускай літаратуры. Толькі ў 1956 годзе быў Пушча рэгабілітаваны. Яму дазволілі вярнуцца ў родны Менск і ўзнавіць паэтычную дзейнасьць. Не зважаючы на зацяжную хваробу, набытую яшчэ ў высылцы, паэтычная дзейнасьць Пушчы сталася ўзноў плённай. У 1960 годзе быў выдадзены зборнік ягоных вершаў і паэмаў, у які, апрача некаторых твораў дваццатых гадоў, увайшло й шмат вершаў парэгабілітацыйнага часу. А ў 1963 годзе быў выдадзены зборнік вылучна парэгабілітацыйных вершаў Пушчы „Пачатак легэнды". Паэта Сяргей Грахоўскі, які разам з Пушчам і іншымі доўгія гады дзяліў выгнанскую долю, летась у часапісе „Полымя" пісаў: „Пачатак легэнды" — сьветчаньне мужнасьці, аптымізму, нязгаснай душэўнай сілы й працавітасьці паэты".

Мала хто зь іншых рэгабілітаваных паэтаў выявіў у сваіх творах гэткую моцную вернасьць сваім ранейшым нацыянальным ідэялам, як Пушча. У ягоных парэгабілітацыйных творах загучэлі з тэй-жа, што й раней, сілай патрыятычныя мэлёдыі й бязьмежная любасьць да роднага краю. У некаторых-жа ягоных вершах знаходзім глыбокі нацыянальна-апазыцыйны падтэкст, як, прыкладам, у вершы 1960 году „Валуны":

Уздоўж шляхоў-дарог сівыя
валуны.
З паўночных гор гуртом спаўзьлі
яны,
Ляглі на ціхі ўзгорак і прыкрылі
лог.
Знаць, нездарма праклён: „Каб
каменем ты лёг.

Наш вораг тут, на полі,
І ўжо ня ўстаў ніколі".

Вы — сьветкі-помнікі ліхой парыбяды:
Да аднаго зьбяром, насадзім тут
сады,
І зашумяць яны на сонечнай зямлі,
Калі абудзяць даль вясною
жураўлі,
І ў ранак майскі росны
Раськінуць цьвет дзівосны.

Скалісты ледавік больш не спаўзе
сюды —
Яго растопіць сонца, высахнуць
сьляды,
І валуноў гурты ня будуць нас
пужаць,
Ня будзе камень на грудзях зямлі
ляжаць —

Размелюць часу жорны,
І вецер попел згорне.

Як было ўспомнена напачатку, ані ў сувязі із сьмерцяй Язэпа Пушчы, ані ў сувязі зь ейнымі першымі ўгодкамі, ані наагул не зьявіўся ў беларускім савецкім друку пра ягоную творчасьць аніводзін артыкул. Гэта абазначае, што з мамэнтам сьмерці Пушчы скончыўся й пэрыяд ягонае рэгабілітацыі, як паэты. Тое, што яшчэ цярпелася пры жыцьці паэты, пасьля ягонае сьмерці засуджана на поўнае забыцьцё. Наступіў першы ў беларускай літаратуры выпадак дэрэгабілітацыі. Ды дарма! Можна вычыркнуць творчасьць паэты з папяровых друкаваньня балонак, можна аб ёй маўчаць, але нікому ня ўдасца вычыркнуць ягонае творчасьці зь беларускага літаратурнага працэсу. У вадным сваім вершы 1962 году, прадчуваючы, відаць, блізкую сьмерць, Язэп Пушча пісаў:

Сілы марна не растрачаны,
Пакідаю песьню ў спадчыне.

І гэтая паэтава спадчына — высокамастацкая паэтычная творчасьць, глыбака насычаная нацыянальнай ідэяй і бязьмежнай любасьцяй да роднага краю — астанецца ў беларускіх сэрцах назаўсёды.

Ст. Крушыніч

ЗАСЛУЖАНЫ ЮБІЛЕЙ

Эльза Зубковіч — шырака ведамая нашаму беларускаму грамадзтву. Дзе толькі адбываецца якая большая беларуская ўрачыстасьць, у складзе якое ёсьць і мастацкая частка, сп-ня Зубковіч ніколі не адмаўляе ўдзелу ў ёй. Ці-ж дзіва таму, што, даведаўшыся аб сёлетнім 45-цігадовым юбілеі ейнае дзейнасьці, як мастака-піяніста, кампазытара й пэдагога, Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне ўзяло на сябе й належнае адзначаньне гэтага юбілею.

А чым-жа адзначыш гэткі мастацкі юбілей, як не канцэртам? І вось, Акруговы Аддзел БАЗА Нью-Ёрк і зладзіў гэткі канцэрт 10-га кастрычніка сёлета. Канцэрт адбыўся ў невялікай, але прыгожай і вельмі акустычнай канцэртнай залі Джадсан Гол на 57 вуліцы у Нью-Ёрку. У праграме канцэрту былі фартап'янныя выступленьні сп-ні Зубковіч, ейных вучняў — прафэсійнага ўжо сяньня піяністага Ганса Штэгера зь Мюнхэну, Ліды Рагулі, Вольгі Бжэзіцкай, а таксама й вакальныя кампазыцыі юбілляркі ў выкананьні Л. Маркоўскай і К. Ярашэвіч-Гіл.

Пачаўся канцэрт „Фантазіяй на беларускія тэмы" камп. М. Куліковіча, выкананаю на 2-х фартап'янах сп-няй Зубковіч і ейнай маладзенькай вучаніцай Лідай Рагуляй. Пабудаваная на беларускіх народных песьнях („Пальночак" і „Кумачка) — кампазыцыя гэтая адразу кранула беларускія сэрцы. А наступнае выступленьне — вучняў Э. Зубковіч Бжэзіцкай і Ганса Штэгера, хоць і быў ён тут адно акампаніятарам, — зь месца зьвярнулі ўвагу прысутных на гэтага маладога, але вельмі здольнага піяністага.

Вакальныя кампазыцыі Эльзы Зубковіч выконваліся на канцэрце сьпявачкамі Л. Маркоўскай, прыгожае, чыстае мэцца-сапрана, і К. Ярашэвіч-Гіл — рэдкага тэмбру каляратура. Усе рэчы, напісаныя кампазытарам на тэксты беларускіх і расейскіх паэтаў — Алеся Гаруна, Натальлі Арсеньневай, Міхася Кавыля, А. Блока, А. Ахматавай, І. Сабуравай, — у гэтых мовах і выконваліся.

Лірычныя рамансы Эльзы Зубковіч выкананыя на юбілейным канцэрце вызначаюцца арыгінальнасьцяй, добрай тэхнікай (прыкладам, „Зязюля" на словы Ахматавай), і вялікай шчырасьцяй пачуцьця. Асабліва праявілася гэтая шчырасьць пачуцьцяў аўтара ў гэткіх кампазыцыях, як глыбака лірычная й мякка-пяшчотная „Калыханка", і „Ручаінка", на словы Арсеньневай, песьні „Гусі" на словы А. Гаруна, дзе лірызм пераплецены з трагізмам, ды інш.

Вельмі спадабаўся слухачом і адзіны, на жаль, выкананы на канцэрце дуэт: „Ой ты, край мой залаты, край мой васільковы", на словы М. Кавыля, выкананы сьпявачкамі Л. Маркоўскай і К. Ярашэвіч-Гіл. Дуэт гэты быў сустрэты й праведзены гучнымі воплескамі. Акампаніявала сьпявачкам сама аўтарка — сп-ня Зубковіч.

Эльза Зубковіч — дасьветчаны, дасканалы пэдагог. Сваю музычна-пэдагагічную дзейнасьць яна пачала ў Менску яшчэ гады перад вайною. Працягвае яна яе й цяпер, на эміграцыі. Сьветчаньнем ейных пэдагагічных здольнасьцяў былі выступленьні на канцэрце вучняў ейных — маладых піяністкаў Ліды Рагулі й Вольгі Бжэзіцкай, а асабліва — выступленьне ейнага былога вучня — прафэсіянальнага ўжо выканальніка, нязвычайна таленавітага, — Ганса Штэгера. Выконваючы на канцэрце творы Бэтговэна, Шумана, Скрабіна, Шапэна ды іншых — гэта значыцца паважныя клясычныя рэчы — Ганс Штэгер проста зачараваў быў залю сваёю і глыбокай, і тэхнічна-бездакорнай ігрою.

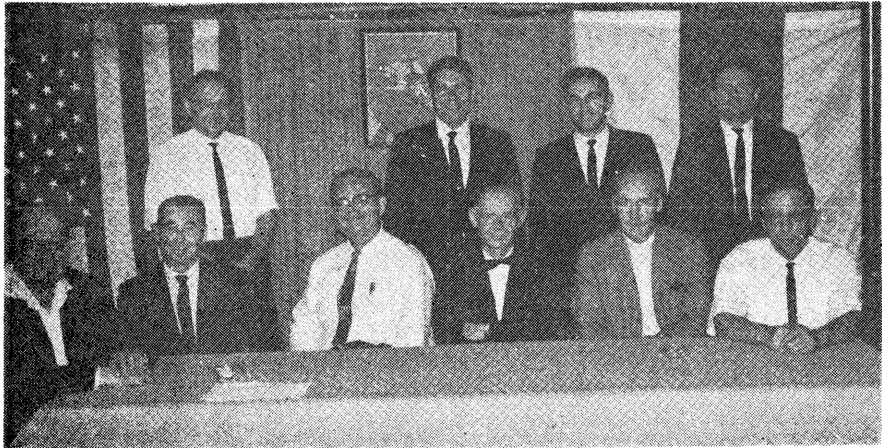
Пасьля першае часткі канцэрту юбілярка атрымала безьліч прыгожых красак.

Канцэрт быў на высокім мастацкім узроўні й дасканала зарганізаваны.

Добрым канфэрансье паказаў сябе на канцэрце Я. Запруднік. Канфэранс вёўся ў ангельскай мове.

К

РАДА ДЫРЭКТАРОЎ БАЗА

Зьлева направа сядзяць: д-р Ст. Станкевіч, д-р Я. Сажыч, інж. М. Гарошка, М. Кунцэвіч, Б. Даніловіч, М. Тулейка; стаяць: Ю. Станкевіч, Старшыня Аддзелу БАЗА ў Нью Джэрзі С. Гутырчык, Старшыня ЗБМА А. Лысюк, А. Міцкевіч. Дзевяты сябра Рады Дырэктароў сп-ня Н. Кушаль была няпрысутная падчас фатаграфаваньня.

НОВАЯ УПРАВА НЬЮЁРКАЎСКАЙ АКРУГІ БАЗА

У нядзелю 13 верасьня адбыўся Агульны Гадавы Сход сяброў Акругі БАЗА ў Нью Ёрку. Сход заслухаў справаздачу ўступаючай Управы Акругі і, улічваючы вялікую праробленую дзейнасьць, не зважаючы на стаўленыя ёй перашкоды, аднагалосна прызнаў ёй абсалюторыюм з падзякаю.

У новую Управу Акруговага Аддзелу былі выбраныя: д-р Уладзімер Набагез — за старшыню, сп. сп. Антон Шукелайць і Валентын Міцкевіч — за віцэ-старшыняў, сп-ня Вольга Запруднік — за сакратара, сп. Расьціслаў Гарошка — за скарбніка, сп-ня Зінаіда Станкевіч — культурна-асьветны рэфэрэнт, сп-ня Вера Бартуль — рэфэрэнт сувязі.

На сходзе адбыліся выбары дэлегатаў на 11-ы Кангрэс БАЗА.

УРАЖАНЬНІ З КАНГРЭСУ

Кажны ўдзельнік 11-га Кангрэсу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня выняс зь яго свае ўражаньні. Можна верыць, што ў вабсалютнай бальшыні ўдзельнікаў засталіся добрыя ўражаньні з Кангрэсу.

У параўнаньні з папярэднімі кангрэсамі БАЗА, 11-ты быў найжывейшы, бо амаль кажны ўдзельнік Кангрэсу быў дзейны. Найбольш скансалідавана трымаліся сябры Рады Дырэктароў і Галоўнай Управы БАЗА. Старшыні й дэлегаты Аддзелаў праявілі поўную салідарнасьць у правядзеньні Кангрэсу ды ў захаваньні прэсьціжу й ладу арганізацыі. На Кангрэсе былі таксама сябры арганізацыі й госьці, якіх дамаганьні не ўкладаліся з плянам правядзеньня Кангрэсу. Пры ўсёй складанай сытуацыі Кангрэс адбыўся, зрэалізаваў вызначаную праграму й адначасна пакінуў па сабе вялікія ўражаньні й шматлікія думкі.

Кажны ўдзельнік Кангрэсу меў магчымасьць выказаць свае думкі й з гэтага амаль усе скарысталі. Адны выказваліся спакойна, другія з выразным хваляваньнем. Усе аднак перасьцерагалі права ладу, парадку й арганізаванасьці. Гэткім чынам, пляны закалоту на Кангрэсе, а былі яны праяўлены на самым пачатку нарадаў, сышлі на нішто. Поўная падпарадкаванасьць Прэзыдыюму Кангрэсу й абстойваньне інтарэсаў арганізацыі ўдзельнікамі Кангрэсу—гэта наймацнейшыя праявы 11-га Кангрэсу БАЗА, якія фактычна паспрыялі пасьпяхова правесьці Зьезд. Ад пачатку да канца нарадаў вычувалася, што Галоўная Управа й Аддзелы БАЗА належна падрыхтаваліся да Кангрэсу. Гэта падкрэсьліў адзін із сяброў Рады Дырэктароў рэсорту Бэл Эйр — Менск ды заклікаў арганізатараў Кангрэсу дапамагчы зарганізаваць і правесьці наступны сход укладчыкаў рэсорту.

Найбольшае ўражаньне зрабіў Кангрэс сваім становішчам да авантурных праяваў у арганізацыі. Кангрэс не пайшоў на ніякія паблажкі для тых, хто некарэктна захоўваўся да арганізацыі, даў ім моцна адчуць іхныя памылкі й няўдачы. Вельмі характэрнай зьявай на Кангрэсе было яшчэ тое, што аб дзейнасьці й дасягненьнях арганізацыі вельмі мала было гутаркі. Гэта паказвае на тое, што дзейнасьць была добрай, ня выклікала ніякіх засьцярогаў. У дыскусіі над справаздачай Галоўнай Управы найбольш выказваліся аб тых, хто некарэктна адносіўся да арганізацыі. З гэтага відаць як небясьпечным ёсьць нялад і як ён абсарбуе думкі людзей.

Пераглядзець ці прааналізаваць усе цікавейшыя зьявы Кангрэсу, немагчыма ў кароткім артыкуле газэты, але цікавым можа быць абмен думак аб 11-ым Кангрэсе БАЗА праводжаны на сходах сяброў арганізацыі ды друкаваньні сваіх уражаньняў аб Кангрэсе на старонках газэты.

Рэха Кангрэсу будзе яшчэ доўга гучэць. З гэтага рэха трэба выбіраць усё пазытыўнае для навукі аб паступаньні й дзейнасьці сяброў і арганізацыі ў будучыні.

Удзельнік Кангрэсу

ПРАМОВА СТАРШЫНІ ЗБМА

НА 11-ЫМ КАНГРЭСЕ БАЗА

Ад імя Згуртаваньня Беларускае Моладзі Амэрыкі вітаю 11-ты Кангрэс Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня.

Як старшыня Згуртаваньня Беларускае Моладзі, дазволю сабе пры гэтым афіцыйным прывітаньні выказаць некалькі словаў і спасьцярогаў.

Перадусім хачу зазначыць, што амаль ад пачатку існаваньня ЗБМА старэйшыя Беларусы сьхільныя былі ўважаць нас, нашую арганізацыю, як нешта малое, адпаведнае пераважна для дзяцей, як быццам дзіцячы садок.

Натуральная рэч, што да нашае арганізацыі належыць моладзь і дзіцячага веку. Фактам аднак-жа ёсьць, што цяперака нашыя сябры й сяброўкі, якія ў пачатку арганізацыі ЗБМА былі ў дзіцячым веку, ужо пакончалі вышэйшыя студыі.

Сяньня нашыя сябры, уступіўшы ў рады амэрыканскага войска, змагаюцца ў джунглях Ветнаму супраць нашага ворага — камунізму; нашыя маладыя інжынеры будуюць дарогі, масты й машыны ў Амэрыцы; настаўнікі вучаць у сярэдніх і вышэйшых школах; іншыя працуюць у індустрыі. Але пры гэтым яны ня перасталі быць добрымі Беларусамі. І ўсюды, дзе-б яны ня былі, яны ўважаюць сябе сябрамі ЗБМА й такімі ёсьць.

Засяг дзейнасьці нашае арганізацыі не абмяжоўваецца рамкамі дзіцячага веку, і ейнае значаньне ў нацыянальным жыцьці таксама важнае, як і іншых арганізацыяў. Таму дзіўна й нядобра, што некаторыя Беларусы, хоць і вызначаюцца патрыятызмам і нацыянальнай дзейнасьцяй, ня спрыяюць сваім дзецям уступаць у рады ЗБМА. Бацькі не павінны саромецца таго, што іхныя дзеці будуць належыць да Згуртаваньня Беларускае Моладзі, а ганарыцца гэтым.

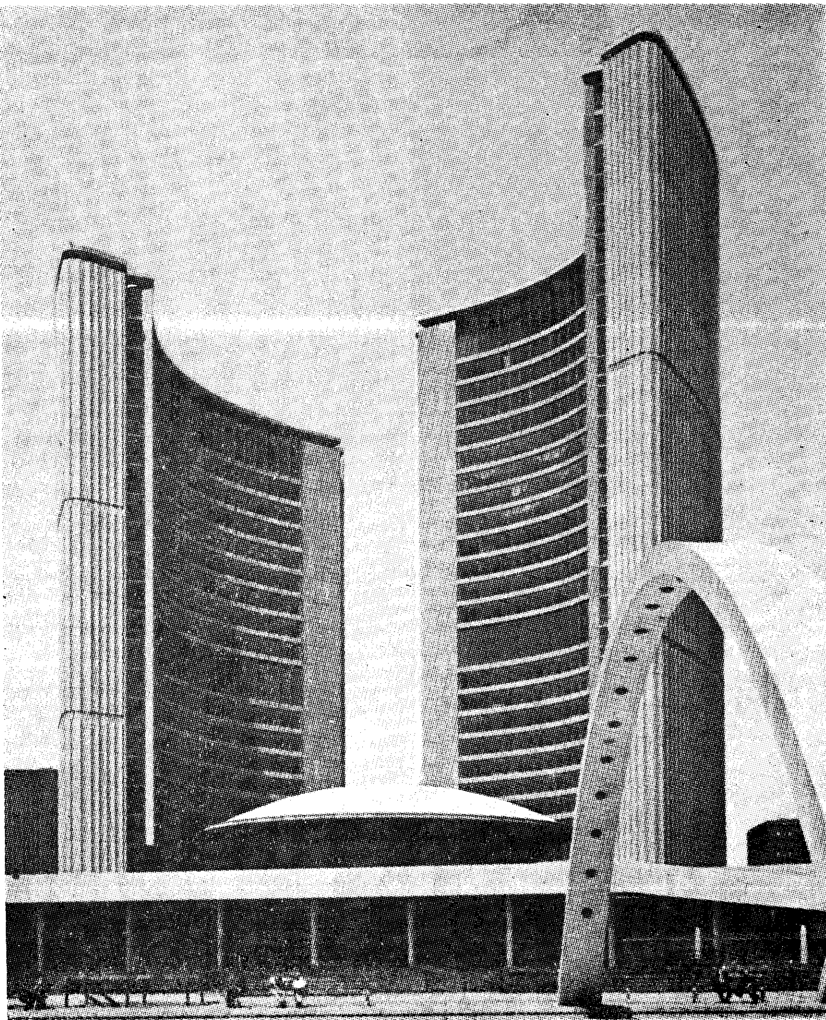
Мы, малодшае пакаленьне, просім вас, каб вы, старэйшыя, пакінулі нам моцны фундамант вялікае ідэі — вызваленьня нашае Бацькаўшчыны, а работу, якую вы, старэйшыя, не змаглі выканаць, мы, моладзь, будзем прадаўжаць аж да канчальнае перамогі.

Вітаючы тут прысутных ад імя моладзі, мы заклікаем старэйшых да цеснае й салідарнае супрацы з намі, гэта значыць із ЗБМА, каб гэтым самым стварыць адзіны й моцны фронт змагароў за вольную й незалежную Беларусь.

Аўген Лысюк
Старшыня ЗБМА

КАНАДЫЙСКІЯ НАВІНЫ

УРАЧЫСТАСЬЦІ АДКРЫЦЬЦЯ РАТУШЫ

Траха двухмільённы горад Таронта быў цэнтрам увагі паўночнаамэрыканскага кантынэнту з нагоды ўрачыстага адкрыцьця новай, характэрнай для гораду формай, ратушы 13-18 верасьня сёлета.

Таронцкая ратуша (гл. фотаздымак) збудаваная паводля конкурснага праекту фінскага архітэктара Вільё Рэвэля, выбранага з 520-ёх усіх праектаў, прысланых з 42 краёў. Кошт будынку абыйшоўся звыш 31 мільёна даляраў.

Урачыстае адкрыцьцё ратушы адбылося ў нядзелю 13 верасьня з удзелам Гэнэрал-Губэрнатара Джорджа Ваньe й Прэм'ер-Міністра Л. Пірсана пры 2.500 запрошаных гасьцей (ад Беларусаў быў запрошаны сп. Р. Беразоўскі). Далейшыя ўрачыстасьці працягваліся праз увесь тыдзень з артыстычнымі й мастацкімі выступленьнямі, канцэртамі й парадамі. У пятніцу 17 верасьня была паўтораная праграма этнічных групаў з Нацыянальнай Выстаўкі (Беларусы, нажаль, адсутнічалі й тут). Наагул урачыстасьці прайшлі зь нябывалым уздымам, а жыхары Таронта атрымалі манумэнтальную памятку - падарунак. Падчас урачыстасьцяў прадаваліся мэдалі з бронзы, серабра й золата, як каштоўныя сувэніры.

А.-іч

ДА ЎСІХ БЕЛАРУСАЎ КАНАДЫ

Адміністратар „Беларуса" ў Канадзе зьвяртаецца да Вас усіх з просьбай падтрымліваць грашова й надалей месячнымі складкамі, ахвярамі, падпіскай, абвесткамі й інш. наш дадатак „Канадыйскія Навіны".

Пры гэтай нагодзе выказваю шчырую падзяку ўсім тым, што падтрымлівалі наш ранейшы дадатак „Весткі з Канады", просячы адначасна фінансава памагаць „Канадыйскім Навінам".

Таксама просьба й аб прысыланьні матарыялаў да друку на адрыс Адміністратара „К. Н.."

Mr. A. Markevich
127 Dovercourt Road
Toronto 3, Ont.

ІНШЫ СТАРШЫНЯ АДДЗЕЛУ ЗБК

Як апошнім часам высьвятлілася, у супрацьлегласьць нашай ранейшай інфармацыі, старшынём Таронцкага Аддзелу ЗБК зьяўляецца сп. Г. Барановіч, а не, як паведамлялася не з нашай віны, сп. В. Касьцюкевіч. Як ведама, старшыні Аддзелаў аўтаматычна ўваходзяць у склад Галоўнай Управы ЗБК.

ПІКНІК ЛЁНДАНЦАЎ

На пікнік Лёнданцаў, што адбыўся ў нядзелю 22 жнівеня на дзялянцы сп-ва Шустаў над возерам Юрон, зьехаліся Беларусы ня толькі зь Лёндану, але й Таронта, Дэтройту ды іншых мясцовасьцяў. Пікнік прайшоў у мілай сямейнай атмасфэры. Увесь даход зь пікніку быў і гэты год пераказаны парахвіі Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта.

ПІКНІК У КАЛАДЗЕЙСКІХ

Першы сёлетні Дзень Працы (Лейбар Дэй) быў адпаведны для няпершага ўжо пікніку на фарме сп-ва Каладзейскіх пад Алістонам, куды ўжо ў сыботу нанач прыбыло шмат Беларусаў, а ў нядзелю даехала яшчэ больш.

У нядзелю зраньня прат. а. Міхаіл адслужыў палёвае набажэнства, пасьля чаго ўсе зыбраліся за супольным абедам, які добра прыгатавалі як сама гаспадыня, так і сп-ні Н. Барановіч, М. Ганько ды іншыя. Вечарам сп. Лішчонак з Ашавы граў вясёлыя мэлёдыі да позьнае ночы. І толькі ў панядзелак па абедзе ўсе разьехаліся дамоў, падзякаваўшы гаспадаром за гасьціннасьць. Паважны даход зь пікніку быў прызначаны на парахвіяльныя патрэбы ў Таронта.

АРЫЕНТАЦЫЙНЫ МІТЫНГ

Як паведамлялася раней, Таронцкі Мэтрапалітальны Міжнародны Інстытут меў пэрсанальныя зьмены, і новы Дырэктар Службаў сп. Робэрт Крэм праяўляе шмат ініцыятывы дзеля актывізацыі дзейнасьці Інстытуту ўва ўсіх дзялянках супрацоўніцтва зь іншымі ўстановамі й арганізацыямі.

З мэтаю актывізацыі ягонай дзейнасьці й ахапленьня шырэйшых колаў як Канадыйцаў, гэтак і Новаканадыйцаў, 16 верасьня быў скліканы Арыентацыйны Мітынг прадстаўнікоў розных арганізацыяў і прэсы ўлучна з этнічнымі. Ад Беларусаў прыймаў удзел у Мітынгу сп. А. Маркевіч.

ЛІСТ З ПАДЗЯКАЮ

На рукі адміністратара „Беларуса" ў Таронта надыйшоў з Канадыйскага Нацыянальнага Музэю ліст наступнага зьместу:

„Даражэнькі Спадар Маркевіч. Вялікае дзякуй за прысланыя мне кніжкі пра беларускую культуру й музыку. Яны будуць мне вялікай дапамогай на будучыню пры пляnaваньні шмат якіх дасьледваньняў. Нашыя дасьледваньні шматлікіх канадыйскіх культураў бесьперапынна працягваюцца. Мы плянуем і далей зьбіраць матарыялы для выстаўкі „Музыка й Традыцыі ад Акіяну да Акіяну".

Мне было вельмі прыемна даведацца, што Вы абяцаеце дапамагчы мне сабраць некалькі беларускіх сьпевакоў і музыкаў дзеля найграньня іхных выкананьняў на стужку. Я абавязкава скантактуюся з Вамі перад маёй чарговай візытай у Таронта й скарыстаю з нагоды спаткацца з Вамі асабіста. З пашанаю Ваш Кэннэт Пікок".

ПЯТАЯ ГАДАВАЯ КАНФЭРЭНЦЫЯ

Сёлетняя, 5-ая з чаргі, гадавая канфэрэнцыя Канадыйскай Рады Стагодзьдзя адбылася ў залях гатэлю Рояль Ёрк у Таронта 8-10 верасьня, на якой галоўнай тэмай была справа падрыхтаваньня да адзначэньня сотых угодкаў Канфэдэрацыі Канады. Да гэтай Рады належыць і Згуртаваньне Беларусаў Канады.

На гэтай канфэрэнцыі ЗБК прадстаўляў д-р В. Жук, які меў нагоду выступіць з прамовай у справе пляnaў Рады што да этнічных групаў.

БУДАЎНІКІ НАЦЫІ 65

Этнічныя групы, зарганізаваныя пры Радзе Народных Мастацтваў, ужо трэйці год выступаюць із сваімі мастацкімі праграмамі на вялізарнай сцэне Грандстэнду на заканчэньне Канадыйскай Нацыянальнай Выстаўкі ў Таронта. У сёлетнім выступленьні прыймала ўдзел звыш 22 этнічных групаў з агульнай колькасьцяй удзельнікаў 1.500 асобаў.

Хаця Рада Народных Мастацтваў, да якой намінальна належаць і дзьве нашыя групы, ужо ня першы раз афіцыйна запрашае да ўдзелу ў праграме й Беларусаў, але, на вялікі жаль, мы не здабыліся дагэтуль хоць-бы на адно выступленьне. Усе-ж магчымасьці да гэтага ёсьць, апрача патрэбнай ініцыятывы.

ГАДАВАЯ КАНВЭНЦЫЯ МАКЕДОНЦАЎ

У пачатку верасьня сёлета адбывалася ў Таронта гадавая Канвэнцыя Македонскай Патрыятычнай Арганізацыі ў ЗША й Канадзе. Гэтая арганізацыя зьяўляецца аднэй з найстарэйшых на амэрыканскім кантынэньце із сялібай у Індыянаполіс, дзе ад 39 год выдаецца ейны прэсавы ворган „Македонская Трыбуна". Мэтай арганізацыі ёсьць зьвярнуць увагу вольнага сьвету на імкненьні Македонцаў мець сваю вольную незалежную дзяржаву. Запрошанае на Канвэнцыю Згуртаваньне Беларусаў Канады выслала пісьмовае прывітаньне.

ЗАСНАВАНЬНЕ ЖАНОЦКАЙ АРГАНІЗАЦЫІ

Дзень 29 жнівеня сёлета астанецца для беларускіх жанчынаў Таронта важнай датаю. У гэты дзень жанчыны Канады заснавалі першую собскую жаноцкую арганізацыю — Згуртаваньне Беларускіх Жанчын пры ЗБК і Прыходзе Св. Кірілы Тураўскага з часовай управай у скадзе: сп-няў Раісы Жук, Ольгі Грыцук, Л. Кулеш. На іхную долю выпала й заданьне апрацаваць праект статуту й прадставіць яго на наступным жаноцкім сходзе.

Сход распачала сп-ня Н. Барановіч уступнай прамовай, затым сп-ня Р. Жук выступіла з даўжэйшай прамовай аб патрэбе й важнасьці собскай жаноцкай арганізацыі. Пры гэтай нагодзе сход адзначыў заслугі бацькоў Марты й Пятра Слаўкаў за іхную ранейшую працу.

Пасьля сходу адбылася сяброўская гарбатка. Сход закончыўся багаслаўленьнем а. Міхаіла й адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

СПРАВА БЕЛАРУСКАГА ЦЭНТРУ АДПАЧЫНКУ

Зь ініцыятывы некалькіх Беларусаў у Таронта адбыўся ў нядзелю 19 верасьня ў залі БР-ГЦ ініцыятыўны сход дзеля набыцьця беларускага цэнтру адпачынку ў Канадзе. Сход прадыскутаваў магчымасьці набыцьця такога цэнтру на зусім прыватных асновах. Дзеля гэтай мэты ў бліжэйшым часе мае быць заснаваная карпарацыйная супалка пры ўзносе кажнага зацікаўленага прыблізна па 200-250 даляраў, усё-ж далейшае будзе асноўвацца на паёх (шэрах) намінальнай вартасьці па 100 дал.

На сходзе быў выбраны Кантактны Камітэт у складзе 7-ёх асобаў (сп. сп. Кухарчык, Навіцкі, Ганько, Шапараў, Беразоўскі, Складкоўскі, Пітушка), які мае апрацаваць статут і зьвязацца з адпаведнымі ўладамі дзеля юрыдычнага афармленьня БЦА.

СЁЕ—ТОЕ

Нашы нутраныя справы ёсьць важныя. Ды нутраное жыцьцё беларускае эміграцыі можа як па масьле йсьці, а гэта яшчэ нічога ня дасьць для пашырэньня добрага імя Беларусаў у вольным сьвеце. Надта-ж пільна сачыць трэба, каб, дзе толькі мага, паказацца ў добрым сьвятле вонках свае грамады, людзей зь беларускай культурай і вызвольнай справай, калі льга, пазнаёміць. А ўжо ніяк нельга рукой махнуць ды ня прысутнічаць там, дзе іншыя, такія-ж прадстаўнікі, як і мы, братоў паняволеных, выступаюць дружнай грамадой. Тымчасам...

Цэлы тыдзень ад 12 да 18-га верасьня сёлета сьвяткавалі людзі адкрыцьцё таронцкае ратушы. Кажны вечар перад ратушай адбываліся розныя культурнага характару праграмы. Людзей прысутных бывала больш за 25 тысяч. У пятніцу 17-га верасьня быў вечар „Будаўнікоў Нацыі". Між большых народаў выступала й такая дробязь, як Славакі, Славэнцы, Лятувісы, Латышы й інш., адно ня было Беларусаў. Чаму?

Даведваемся, што ня лепшыя ёсьць відокі на рэпрэзэнтацыю Беларусаў Канады й наагул беларускае культуры на Сусьветнай выстаўцы, што адчыніцца на другое лета ў Монтрэалі.

***

У сваёй перадавіцы за 14-га верасьня сёлета „Літаратура і Мастацтва" разглядае справу аховы гістарычных помнікаў у Беларусі. Пра новастворaны арганізацыйны камітэт г. зв. „добраахвотнага Таварыства аховы помнікаў гісторыі й культуры" ды праблемы, зьвязаныя з гэтай аховай, гаварыў у інтэрвью з карэспандэнтам газэты старшыня камітэту акадэмік Цімафей Гарбуноў.

„Яшчэ нядаўна, — гаварыў ён — мы былі сьведкамі, як скарачаліся сьпісы помнікаў, узятых пад ахову дзяржавы, як зачыняліся асобныя краязнаўчыя музэі. ЦК партыі цяпер паправіў становішча. Але вельмі многае яшчэ трэба зрабіць. І добра, што за гэту справу бярэцца ня толькі дзяржава, але грамадзкасьць.

Мне заўсёды балюча было бачыць, як з-за недагляду гінуць часам каштоўныя помнікі мінулага. Тры гады назад у Віцебску гарадзкія ўлады дабіліся выключэньня са сьпісу помнікаў, узятых пад ахову дзяржавы, царквы Благавешчаньня — помніка архітэктуры XII-га веку, сучасьніцы „Слова аб палку Ігаравым". Знайшліся ў „вышэйшых інстанцыях" людзі, якія санкцыянавалі гэту просьбу. Царква была разбурана. А літаральна праз тры месяцы руіны былі ўзяты дзяржавай... пад ахову. У Магілеве зьнесьлі сабор XVII-га стагодзьдзя разам з будынкам былога кадэцкага корпусу, што абышлося дзяржаве ў 350 тысяч рублёў — больш, чым каштавала-б рэстаўрацыя помніка. Я не кажу ўжо аб тым, у якім стане знаходзяцца цяпер некаторыя помнікі мінулага, напрыклад, славутая „Сафійка" ў Полацку.

Нездарма (сорамна й гаварыць) вядомыя чэхаславацкія падарожнікі Зыгмунд і Ганзелька, калі ў іх пасьля наведаньня нашай краіны спыталі, што іх асабліва ўразіла ў нас, пачалі гаварыць пра нашу непавагу да помнікаў мінулага."

Далей даведваемся, што „ўсю сваю работу Таварыства будзе весьці на ўласныя сродкі, безь дзяржаўнай датацыі, у самай цеснай сувязі з ворганамі дзяржаўнай аховы помнікаў мінулага, з правам уваходзіць са сваімі прапановамі ў гэтыя ворганы."

„У рэспубліцы выяўлена ўжо каля 2.300 помнікаў, якія раскрываюць шматвяковую гісторыю беларускага народу, пачынаючы ад Кіеўскай Русі. Мы маем каля ста помнікаў архітэктуры, пятнаццаць зь якіх маюць усесаюзнае значэньне. На тэрыторыі рэспублікі выяўлена каля 10 тысяч археалёгічных помнікаў — паселішчаў, гарадзішчаў, курганоў, пры раскопваньні якіх адкрываюцца новыя старонкі мінулага. Звыш трохсот зь іх прынята пад ахову дзяржавы. Ужо адны гэтыя лічбы сьветчаць, што Беларусь мае багатую гісторыю, якой кажны Беларус мае права ганарыцца."

Наапошку Гарбуноў гаварыў аб папулярызацыі помнікаў між народу, ды іншых мерапрыемствах. Няма сумлеву, дый пра гэта заўсёды гавораць, што найбольш увагі й сяродкаў прысьвеціцца ахове помнікаў, каторыя зьвязаны із пагвалчаньнем беларускага народу бязбожнай антынароднай камуністычнай уладай. Найперш Ленін, Дзяржынскі ды іншыя каты й свае вырадкі, а ўжо дзесь на шэранькім кончыку й на „Сафійку" зірнуць.

Дзесь памолатыя на дробязь ляжаць у фундаманьце Полацкага нафтаапрацоўчага гіганта Барысавы камені з-над Дзьвіны, дзесь у Віцебску ў агарожы „пад аховай" тлеюць руіны царквы Благавешчаньня. Гэткія вось раны якія й народу загаіць ніколі ня ўдасца (старога й разбуранага ня зьлепіш назад), чырвонай маскоўскай каростай абсыпалі зьнямоґанае цела нашай Бацькаўшчыны. Цяпер-жа бяруцца ахоўваць. Калі народ возьмецца, дык мо што й будзе. А ад уладаў чаго спадзявацца? Добра, што не перашкаджаюць. Як тая прыказка кажа: зь ліхога сабакі і клок шэрсьці добра.

Напрыканцы вышэйзгаданага інтэрвью Гарбуноў заклікае: „Карыстаючыся выпадкам, хачу паведаміць адрас аргкамітэту, на які можна дасылаць свае прапановы й пажаданьні: г. Менск, Ленінскі праспэкт, 25-а, Дзяржаўны Музэй БССР."

Спадзяёмся, што Гарбуноў ды ягоныя супрацоўнікі возьмуць і нашыя прапановы й пажаданьні пад увагу, таму вось гэтта выказваем іх: зрабіце дакладны сьпіс із характарыстыкамі тых помнікаў, каторыя бязбожная бальшавіцкая антынародная ўлада зьнішчыла за пэрыяд акупацыі Беларусі Маскалямі. Падайце прозьвішчы людзей, адказных за гэныя варварскія ўчынкі. Гэных зь іх, каторыя жывуць, старайцеся аддаць на народны (запраўдны вольны народны) суд.

Гэткае мерапрыемства, калі зробіце яго, запраўды паможа Вам у працы, заб'е адразу двух пажаданых зайцаў: пакарае маскоўскіх і сваіх злачынцаў ды драматычна разрэклямуе важнасьць і цэннасьць гістарычных помнікаў Беларусі. Тады й сяброў і грошы ў Таварысьцьве вашым будзе, хоць заваліся...

***

Гаварыў кагадзе адзін з нашых нябедненькіх дзядзькоў, калі ў яго ахвяру на газэту прасілі:

— І на „Беларуса" давай, і на „Зьніч" давай, і на „Сяўбіт" давай, і на „Бацькаўшчыну" давай. Дзе гэта ўсім вам надаешся? Выплацілі-б во грамадзкі будынак, гэта самае найважнейшае. Мы ня ёсьць багачы, каб на газэты раськідацца. Няхай яны тамака ў Амэрыцы багацейшыя, а чаго нам...

Калі-б вышэйпрыгаданы дзядзька даў падпіску на ўсе ім вышэйзгаданыя газэты й часапісы, што выходзяць „рады ў гады", дык гэта злажыла-б адну шостую процанта ягонага заработку. Але, пакінем гэта на баку, як і тое, што дзядзька, каторы божыцца, што ён патрыёта, часам нячытаныя газэты ў сьмяцьцё выкідае. Зусім шкодная лёгіка такога развbooжаньня: мы во хатку сваю выплачваць будзем, а газэты нам ні па кішэні. Няхай за нас Маскалі, Палякі й іншыя палітыку робяць і газэты выдаюць, мы й іхныя прачытаем.

Ціж ня грэх? Чыталі-ж чужое раней, дык дзіва, што сяньня так працэнтова многа ў нас нацыянальных і маральных калекаў. Ды й ці мала нашых чытаюць чужое й сяньня, а на сваё дык мізэрнай крошкі шкадуюць. Запраўды, Дзядзька (зь вялікай літары), як табе ня сорамна такое вярзіць? Дый пры людзёх яшчэ!...

Міхась Козыр

ЯШЧЭ ПРА БЕЛАРУСКУЮ СЭКЦЫЮ БІБЛІЯТЭКІ

Шмат разоў абвяшчаліся ў прэсе звароты й камунікаты да беларускага грамадзтва Таронта й ваколіцаў карыстаць зь беларускіх кніжак, якія набыла Таронцкая Публічная Бібліятэка для аддзелу іншамоўных літаратур пры вуліцы Квін Вэст. Дзеля таго, што ня было дастатковага зацікаўленьня беларускімі кніжкамі, дык кіраўніцтва Бібліятэкі зьліквідавала беларускі стэнд на галоўным паверху. Усе беларускія кніжкі апынуліся, як непатрэбныя, у склепе. Нам-жа Беларусам сорам, што мы дапусьцілі да гэтага.

А—іч

ДА ПЫТАНЬНЯ БЕЛАРУСКАГА НАЦЫЯНАЛІЗМУ

Тэма беларускага нацыяналізму ня новая ў савецкай публіцыстыцы й гістарыяграфіі, хоць трактавалася гэтая тэма заўсёды аднабока: вылучна адмоўна, вечна суправаджаная выпадамі супраць вонкавых ворагаў. Апошнім часам, аднак, пачынае зарысоўвацца новы аспэкт у трактаваньні пытаньня беларускага нацыяналізму.

У травенскім нумары часапісу „Полымя", прыкладам, чытач Мікола Філімоненкаў выказаў пажаданьне, ня зусім звычайнае для савецкага друкаванага органу.

„Хацелася-б бачыць, — кажа Філімоненкаў, — больш поўнае асьвятленьне вытокаў і ідэйных асноваў нацыяналізму, больш глыбокі аналіз ідэйных пазыцыяў сучасных буржуазных нацыяналістаў". Пажаданьне гэтае, пэўна-ж, ня толькі Філімоненкава. Факт ягонага надрукаваньня ў органе Саюзу пісьменьнікаў БССР сьветчыць, бясспрэчна, пра пэўную санкцыю такое публічнае заявы, такога пажаданьня.

І тут вось узьнікае адразу-ж цэлы шэраг пытаньняў: Што гэта раптам сталася, што з тэмай нацыяналізму ўжо нельга расправіляцца традыцыйным спосабам, пры дапамозе чорнае хварбы й адмоўных эпітэтаў? І што гэта за зьява гэты нацыяналізм, які ніяк ня хоча паміраць? Адкуль бярэцца ягоная ўстойлівасьць?

У шуканьні адказаў на гэтыя пытаньні трэба зрабіць дзьве істотныя агаворкі. Першая: Нацыяналізм не абавязкава мае быць „буржуазны", як пра гэта сьветчыць, скажам, савецка-кітайскі ці савецка-альбанскі канфлікт, або хоць-бы сабе й савецка-румынскія эканамічныя, мякка кажучы, „разыходжаньні". Значыцца буржуазны ён, ці які-небудзь іншы, але нацыяналізм.

Гэта — першая агаворка. Другая: Ня кажны нацыяналізм — зьява адмоўная. Так, бывае нацыяналізм шавіністычны, народазабойны, нацыяналізм, што бярэ суседа за горла, каб задушыць і абрабаваць яго. Такім, дзеля прыкладу, быў гітлераўскі нацыяналізм. Да гэтае катэгорыі агрэсыўнага нацыяналізму належыць і нацыяналізм маскоўскі, як пра гэта сьветчыць гісторыя росту расейскай імпэрыі. Але ёсьць нацыяналізм патрыятычны, абаронны, нацыяналізм у імя мірнае разбудовы свае эканомікі й культуры, якім не даюць магчымасьці нармальнага разьвіцьця. Такі нацыяналізм мы бачым у гісторыі вызвольнага змаганьня каляніяльных народаў. Такім нацыяналізмам жыла заўсёды й Беларусь, пра якую яшчэ Францішак Багушэвіч у канцы XIX-га стагодзьдзя казаў: „Ня чырвоная, ня чорная, яна была, а белая, чыстая, бо нікога ня біла, не падбівала, толькі баранілася".

Значыцца, нацыяналізм можа быць і не-буржуазны, і не абавязкава павінен быць захопніцкім, шавіністычным, а бывае ён і абаронны, патрыятычны.

Не заўсёды, як ведама, трэба хадзіць па людзях, каб знайсьці прычыну непаладкаў у сваёй хаце. А дзеля гэтага цікава было-б паставіць такое пытаньне: Ці могуць быць вытокі нацыяналізму ў савецкай рэчаіснасьці?

Той, хто добра завучыў „Кароткі курс гісторыі КПСС", адразу-ж усклікне: „Не! Немагчыма! У ніякім выпадку!" Але калі прыглядзецца да жыцьця нашага народу? Калі пабачыць, як выціскаецца з афіцыйнага ўжытку родная мова, як здушваецца нацыянальны рэпэртуар, як, у вывучэньні свае літаратуры, дваццаць вучняў змушаныя карыставацца адным падручнікам, як ачарняецца гістарычная мінуўшына, як эканамічныя рэсурсы краю й здабыткі мазаля йдуць, як у прорву, у чужыя кішэні й жываты...

Пабачыўшы такія рэчы, нельга не сказаць сабе ў душы або й заявіць уголас іншаму: „Пара, браце, брацца за абарону нацыянальных інтарэсаў, пара ставіць дабрабыт свае нацыі на парадак дня". І ў гэты-ж мамэнт прарастае зерне патрыятычнага нацыяналізму, прарастае на глебе злоўжываньня народным багацьцем, на глыбе дыскрымінацыі й душэньня аднае культуры другой.

Дык ці могуць быць вытокі нацыяналізму ў савецкай рэчаіснасьці?

Хто мае вочы й сэрца, той бачыць, што яны ёсьць, той адчувае, што яны пашыраюцца.

Дзеля гэтага якраз апошнім часам павялося ў савецкім друку гэтулькі гаворкі пра нацыяналізм. І дарма партыя, карыстаючыся старой прыхваткай, прычэплівае тут тэрмін „буржуазны", каб адводзіць увагу людзей за межы, за акіян. Дзеля разуменьня зьявы нацыяналізму ня трэба глядзець у Амэрыку ці Англію, трэба паглядзець вакол сябе, бо там, дзе жыве народ, там заўсёды асноўныя карані кажнага нацыяналізму.

Я. Запруднік

ЗЬЕЗД МОЛАДЗІ

У сыботу 4-га верасьня сёлета ў Беларускім Цэнтры Адпачынку Бэлейр-Менск адбыўся чарговы Зьезд Згуртаваньня Беларускае Моладзі Амэрыкі.

Згуртаваньне Беларускае Моладзі Амэрыкі існуе ўжо пятнаццаць год. Сёлетні Зьезд гэтае арганізацыі прайшоў на значна вышэйшым узроўні, чымся апошнімі гадамі. Зьезд адчыніў заступнік старшыні Галоўнага Кіраўніцтва ЗБМА сп. Аўген Лысюк, а ў Прэзыдыюм Зьезду былі выбраныя: сп. Ул. Дунец — за старшыню, сп. сп. Багуш Станкевіч і Кастанцін Калоша — за сакратароў.

Справаздачу з Аддзелу ЗБМА у Дэтройце зрабіў ягоны старшыня сп. Юрка Мазура. Гэты Аддзел вельмі малады й у стане яшчэ разгортваньня свае дзейнасьці. Аднак Аддзел гуртае значную частку моладзі й робіць добрыя надзеі на будучыню.

Справаздачу зь дзейнасьці Аддзелу ў Нью Джэрзі зрабіў сп. Аўген Лысюк. Із справаздачы выявілася, што Аддзел прарабіў вялікую работу й добра супрацоўнічаў з арганізацыямі старэйшага грамадзтва — БАЗА і мясцовай Парахвіяй БАПЦарквы. Аддзел прыймаў актыўны ўдзел ува ўсіх грамадзкіх імпрэзах Беларусаў гораду Нью Бранзьвік.

Старшыня Ньюёркаўскага Аддзелу ЗБМА сп. Багуш Станкевіч злажыў справаздачу зь дзейнасьці гэтага Аддзелу. Яго дапоўніў сп. А. Лысюк дакладнай справаздачай зь дзейнасьці ведамага Танцавальнага Гуртка ў Нью Ёрку пад кіраўніцтвам сп-ні Алы Орса-Рамано.

Асабліва вялікую працу прарабіў Клійлендзкі Аддзел ЗБМА, як гэта было відаць із справаздачы старшыні гэтага Аддзелу сп. Уладзімера Дунца. Асаблівасьцяй дзейнасьці гэтага Аддзелу — собскае выдавецтва, якое ўжо выдала ў 1960 годзе салідны „Беларускі Песенны Зборнік" з нотамі праф. Міколы Куліковіча й іншыя кніжкі, а так-жа прыгатаўляе да выданьня шмат чаго ў будучыні.

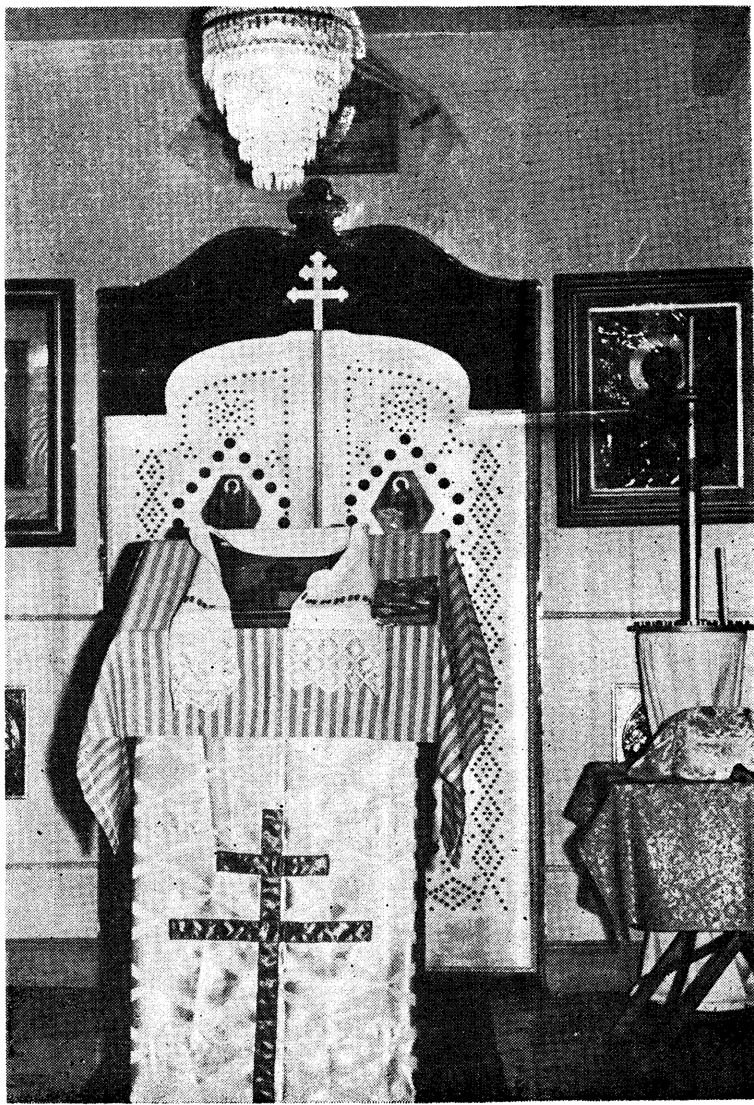
Важным дасягненьнем цэлае арганізацыі было выдаваньне ад некалькіх год свайго прэсавага органу — квартальніка „Беларуская Моладзь". Аб ролі гэтага часапісу сярод беларускай моладзі ў Амэрыцы й аб заданьнях інфармацыі амэрыканскага грамадзтва гаварыў сп. Я. Запруднік. Сход, прызнаючы дзейнасьць Галоўнага Кіраўніцтва здавальняючай, прызнаў яму абсалюторыюм.

У новае Галоўнае Кіраўніцтва ЗБМА выбраныя: сп. Аўген Лысюк — старшыня, сп. Валянтын Гарошка — віцэ-старшыня, сп-на Лосік — сакратар, сп. Міхась Каранеўскі — скарбнік, сп-ня, Ала Орса-Рамано — культурны рэфэрэнт. Рэвізійная Камісія выбраная ў складзе: сп. Аўген Несьцяровіч — старшыня, сп-на Ганна Харавец і сп. Багуш Станкевіч — сябры.

Зьезд закончыўся адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

Вечарам таго-ж дня адбылася шматлюдная вечарына ЗБМА, а назаўтрае, у нядзелю 5 верасьня, спартовыя гульні.

ВЫСЬВЯЧЭНЬНЕ КАПЛІЦЫ БАПЦ

Нядзеля 5 верасьня сёлета застанецца ў памяці ўсіх Беларусаў, што зьбраліся з кажнага беларускага асяродзьдзя Вялікабрытаніі на ўрачыстасьць высьвячэньня новае капліцы БАПЦарквы ў Беларускім Грамадзкім Доме ў Брадфардзе. Абрад высьвячэньня выканаў а. Янка Абабурка, настаяцель БАПЦарквы ў Вялікабрытаніі.

Калі раней капліца зьмяшчалася ў вадным з малых пакояў дому, дык цяперака яна абыймае месца, дзе раней было шэсьць пакояў. Праца над разбудовай капліцы пачалася ў канцы сакавіка сёлета. Выконвалася яна пераважна вечарамі пасьля заканчэньня штодзеннае працы.

Сваёю ахвярнаю працаю найбольш спрычыніліся да адбудовы й уладжаньня капліцы сп. сп. Хведар Лемяшонак, Бэнэдыкт Кляйноў, Алесь Гармановіч, Янка Міхалюк, Янка Калбаса, Алесь Сасна, Уладзімер Юнец ды сп-ня Бэты Проктар, нашая вялікая ангельская прыяцелька й ганаровая сяброўка ЗБВБ.

Урачыстасьць высьвячэньня пачалася Малебенам. Капліцу напоўнілі вернікі й госьці. Прыбылы з Манчэстару хор разам зь мясцовым пяяў вельмі прыгожа. Пасьля Малебену была адслужаная ўрачыстая Літургія.

Пасьля Божае Службы ўсе прысутныя зьбраліся ў залі Беларускага Дому, дзе пры ўзьнятым настроі адбылася супольная бяседа з прамовамі й беларускімі песьнямі.

Янка Крушына

АБВЕСТКА

Падаецца да ведама ўсёй беларускай грамадзкасьці, што ад нядаўнага часу ёсьць у продажы беларускія гэрбы „ПАГОНЯ" на сьцяну фармату 12 X 11 мастацкага выкананьня ў вадмысловай студыі зь фібэргласу з адліванай мэталёвай фігурай коньніка (алюмінь) на фоне нацыянальных колераў. Каштуе 5 даляраў. Замаўленьні зь перадплатаю прысылаць на адрыс:

127 Dovercourt Road
Toronto 3, Ont. Canada.

ПАСЬМЯЛЕЎ НАРОД

Гутарка із жанчынай, што вярнулася зь Беларусі
(Заканчэньне. Пачатак гл. „Беларус", № 101-102)

Працягваем гутарку зь Верай, што сёлета летам была два месяцы ў Беларусі.

— Як там пасьля Хрушчова, палепшылася ці не?

— От яны найбольш Сталіна й Хрушчова праклінаюць. Цяперака дык надта ніхто нікога за руку ня ловіць, ня так, як раней. Казалі мне, што ў прогаладзь жылі, а Сталін за каласок збожжа, на полі паднятыя, у турму заганяў. І ў іх адной цётцы, што некалькі каласкоў на полі ўзяла, а гэты сабака старшыня калгасны злавіў, дык дзесяць гадоў далі.

— Які-ж гэта сабака старшыня?

— Нейкі з-пад Курска басяк.

— Чужнік значыцца?

— Няўжо-ж свой. Надта-ж наракаюць на яго людзі, ды за што якое, дык і ў вочы лаюць.

— Вы прыгадалі Хрушчова. Можаце больш расказаць?

— Яго калгасьнікі найбольш праклінаюць. Кукуруза кажнаму бокам вылезла. Усю найлепшую зямлю загадаў кукурузай пазасяваць. А самі-ж ведаеце, як у нас кукуруза расьце. Значыцца з гэткай гаспадаркі пшык выйшаў. Людзі бяз хлеба асталіся. Давай тады тую недарослую кукурузу малоць ды з каштанамі пячы ляпёшкі заміж хлеба. У крамах, кажуць, чэргі былі, ня дай ты Божа.. Тых кукурузна-каштановых ляпёшак ня болей, як па аднэй баханцы давалі.

— Вы кажаце: давалі...

— Прадавалі. Ну, але там — самі ведаеце — людзі кажуць „давалі"...

— Значыцца, Сталіна й Хрушчова праклінаці. Ну а як іншых?

— Маленкова хвалілі.

— А цяперашніх?

— Гэтыя, кажуць, за Хрушчова лепшыя. Хоць з кукурузай перасталі выдурняцца.

— Ці ведаюць яны пра вонкавы сьвет?

— Ведаюць добра. Слухаюць радыя зь Лёндану й „Голасу Амэрыкі". Гэтых бальшавікі зусім ня глушаць. Таксама з Ватыкану любяць слухаць, як Служба Божая па радыё ёсьць. А вось гэтыя зь Нямеччыны ды зь Гішпаніі дык найболей глушаць.

— „Свабоду" й беларускія праграмы зь Гішпанскага Радыя?

— Так. Не даюць ім ніякай дарогі. Як толькі пачнуць перадаваць, дык як ні наставяць бальшавікі глушылкі-трашчоткі, аж у вушох у цябе скрыпіць-дзярэ.

— Самі вы слухалі?

— Чаму-ж не. Радыёапараты шмат у каго ёсьць, дый людзі пасьмялелі, не хаваюцца. Ды ўсё-ткі навет зь Гішпаніі і з „Свабоды" часам прарываюцца, хоць кускамі, але даходзяць.

— Значыцца, людзі ведаюць, што робіцца?

— Ведаюць. І пра эміграцыю беларускую ведаюць, ці гэта партыйным падабаецца ці не.

— Скажыце, як народ цяпер, ці таксама, як калісьці раней, тварыў сатыру пра сваіх сацыяльных і нацыянальных ворагаў; ці высьмейвае ворагаў цяпер?

— Яшчэ як. Ня раз чула. Вось раскажу вам пра такі найбольш папулярны кавалак. Кажуць, што адзін дзядзька пытаецца ў другога так:

— Ты бачыш вунь, што ўжо людзі на месяц узьляцелі? Бачу, — адказвае той. Ну а як, патвоему, хто гэта будзе, Расейцы ці Амэрыканцы? Расейцы, — адказвае той. Чаму так думаеш? — пытаецца першы. — Таму, што фуфайкі аж адгэтуль відаць.

— Былі вы можа ў калгасным клюбе на якім вечары?

— Была, а як-жа.

— Хто там выступаў?

— Агітбрыгада нейкая, як яны яе называюць.

— Ну й што цікавага?

— Пяялі розныя песьні ды крытыкавалі Амэрыку. І от цікава: як высьмейвалі Амэрыку, дык усе ў залі, як на загад, паглядалі на мяне, што я зраблю, ці што скажу ці не...

— Ну й што-ж вы?

— Сядзела, як вады ў рот набраўшы. Што я неразумная?

— А людзі і гэнай прапагандзе вераць?

— Людзі ведаюць, што гэта прапаганда.

— А што пра вайну думаюць?

— Чула, як некаторыя казалі, што калі Расейцы нічога не пачнуць, дык і Амэрыканцы не. Некаторыя думаюць, што вайну можа пачаць Нямеччына. Неяк расказвалі, што гады зы два таму назад адкуль ні ўзяўся той пярэпалах, што вось-вось вайна мае быць. Тады пад чыстую параскупілівалі ўсё ў крамах, дзе што было, каб назапасіцца.

— Тамака будучы, вы маглі хадзіць ці езьдзіць, дзе хацелі, ці вас абмяжоўвалі?

— Ніхто мяне не абмяжоўваў. Навет калгасны старшыня мне свайго шофэра даваў, калі ў горад трэба было.

— Што вы кажаце?

— І яшчэ вось што: калі прыехала ў вёску, дык усё зыйшлося, проста вечар для мяне зрабілі,

— І старшыня быў?

— І ён быў і ўчастковы міліцыянер. Толькі ні знаю, ці гэта ён загадаў зрабіць ці не. Мусіць не. Таксама як выяжджала, дык людзі як на кірмаш пасходзіліся. Хоць тутака, мне здаецца, мэта была.

— Якая-ж мэта?

— Нагаварвалі мяне, каб асталася.

— Хто нагаварваў?

— І калгасны старшыня і тыя ў Менску. Мне сьмяяцца з гэтага хацелася.

— Пра каго гэта вы гаворыце ў Менску?

— Прыходжу раз у гасьцініцу, а мне кажа гэта дзяўчына-ўрадніца: зайдзіце, пажаласта ў эту комнату. Там із вамі хочуць паразгаварываць. Хто? — пытаюся. А яна кажа, што гэта карэспандэнты з газэтаў. Зайшла. Гаварыла зь імі мо больш, як поўгадзіны.

— Што-ж яны пыталіся?

— Пыталіся, як мне падабаецца, намаўлялі, каб асталася. Кажу, што за дзіўныя людзі вы. Мая сям'я тамака асталася, кажу, я — Амэрыканка. Дык яны тады давай пра нашых эмігрантаў распытваць: а хто што робіць, а як ды пра арганізацыі й людзей...

— Што пра людзей?

— Як жывуць, што думаюць, пра нацыяналістых пыталіся.

— Што вы ім сказалі?

— Я, кажу, нідзе не належу, нікуды не хаджу. А што я ім буду казаць?

— Якой мовай гаварылі да вас?

— Адзін гаварыў парасейску. А я яму ўсё пабеларуску адказваю, ды кажу, што слаба парасейску разумею. Дык адзін малодшы тады пачаў пабеларуску гаварыць, а другі так і трымаўся расейшчыны.

— Вы задаволены із сваёй паездкі?

— Вельмі задаволеная, не хачу хлусьціць. Толькі...

— Толькі што?

— Думала сабе, што каб гэта прышлося там астацца й жыць, дык ні дай Божа. Церпіць народ. Усё на лепшае спадзяюцца, але Бог там ведае, як будзе.

Ш.

КНІГАПІС

ПЕРШАЯ НАВУКА ЧЫТАНЬНЯ Ў БССР

БУКВАР. ВЫДАНЬНЕ МІНІСТЭРСТВА АСЬВЕТЫ БССР. МЕНСК, 1957.

Чаму Буквар? Беларус заўсёды называў гэтую кнігу лемантаром, пэўне-ж, ад слова элемэнт. Гэтае пытаньне высьвятляе ды яшчэ шмат аб чым прамаўляе маскоўскі штамп на адвароце першага лісту, дзе некалі, за царскіх часоў, ставілі: „дозволено цензурою":

На белорусском языке
Надежда Ивановна Сивко

БУКВАРЬ

Государственное учебно-педагогическое издательство Министерства народного просвещения БССР. Минск, 1957.

Гэты штамп вызначае характар і зьмест „Буквара" і, дарэчы сказаць, ступень „суверэннасьці" БССР.

Пачаўшы ад назову, аўтар адразу бярэцца за прыпадабненьне мовы да расейскай. У імёнах дзяцей: Маша, Паша, Саша, Міша, Вова, Вася, Луша, Нюра, Каця, Коля ды інш; у прыпадабненьні назоваў некаторых жывёлаў, як „кошка", „ліса" ў жаноцкім родзе, тады калі пабеларуску — „кот", „ліс", „рысь", „сабака" — у мужчынскім родзе; у прыпадабненьні бывае ці зьвяр'я да чалавека: Беларус ня скажа, прыкладам, на барана — хто гэта? — а ў „Буквары" над малюнкамі казы, каня, каровы, гусі, пеўня й качкі стаіць пытаньне — хто гэта? Дзеля гэтага й скланеньне словаў, што абазначаюць розную жывёлу вядзецца паводля словаў, што абазначаюць асобаў, як і ў расейскай мове.

Няма дзіва пасьля гэтага, што аўтар „Буквара" зумысьля напіхала расейшчынай і лексыкі: урок (у сэньнсе лекцыі), каток (коўзанка), катацца, мяч, шар, паўсюды, дубрава, рабяты, малышы, ды інш. Тое, што Масква праз сваіх цівуноў праводзіць гвалтоўную асыміляцыю, так як і каляніяльную эканамічную палітыку, ведама ўсім. Досыць прыгадаць тут зрусыфікаваньне правапісу беларускае мовы. Але аўтару ня досыць гэтага. Яна выяўляе тут сваю „стахаўшчыну" ў тым, што глыбокаю заскарузласьць у расейшчыне, і ўводзіць такія рэчы, якія-б можна й абыйсьці. Да гэткіх рэчаў трэба залічыць і бачынку пра Пушкіна, што магло-б быць дарэчы там, дзе вывучаецца іншамоўная літаратура. Асабліва-ж каражыць пераклад вершу Пушкіна. Вось ён:

З І М А

Вось бегае хлапчук дваровы,
у санкі Жучку пасадзіў,
сябе на час канём зрабіў;
даняў яго мароз суровы:
яму і сьмешна, і баліць,
а маці праз акно грозіць.

Як гэта маці праз акно „грозіць"? У беларускай мове няма слова „грозіць", а калі яно ўстаўленае, дык яно ў нашай мове будзе ўспрымацца, як вытворнае ад слова „гразь" і будзе раўназначнае слову „брудзіць". Атрымліваецца вельмі-ж несамавітая рэч: Нашто-ж такая „аздоба" ў кніжцы? Ці-ж не хапае ў беларускіх клясыкаў прыгожых, прыдатных для дзяцей, вершаў, што трэба было зьмясьціць гэткі каравы пераклад расейскага?

Слова „Беларусь" асьцярожна паданае два разы — у чытанках пра Купалу й Коласа — тут нельга было яго абмінуць. Пра самую-ж Беларусь, пра ейную прыроду ня зьмешчана ні чытанак, ні вершаў.

Калі гаворыцца пра радзіму, дык разумеецца Масква. Вось што зьмешчана пра радзіму:

Сэрца нашай Радзімы
Зьзяе зорамі Крэмля.
Масква над нашым краем.
Масква! Любімая Масква!
Мы песьні ёй складаем...

І яшчэ:

Крамлёўскія зоры над намі
гараць,
Сьвятлу іх паўсюды прайсьці.
Радзіма цудоўная ёсьць у рабят
І лепш за яе — не знайсьці...

Так, „Крамлёўскія зоры над намі гараць": і на Беларусі, і ў Сібіры, і ў Казахстане, і на Котласе, і ў прыпаляр'і, і ў канцэнтрацыйных лягерах... Калі Беларус гаворыць пра Беларусь, як сваю Радзіму, Масква называе гэта „буржуазна-нацыяналістычным ухілам". І колькі-ж Беларусаў загублена за гэты „ухіл"? А Маскве ён да твару, і нацыянальны, і шавіністычны, і чырвона-буржуазны...

Як зьдзек з Купалы, пад ягоным патрэтам зьмешчаны верш:

На нашым полі,
полі калгасным
дзянькі праходзяць
весела, ясна...

Хоць Купалавы гэта словы, але вымучаныя. А гэтае вымучваньне становіць трагэдыю жыцьця й сьмерці Янкі Купалы. А сам верш — абсалютная супрацьлежнасьць наяўнасьці.

Пра бальшавіцкую пахвальбу хоць і не ўспаміная. Як і ў кажным падручніку, яе напхана зь верхам. Тут ужо на аўтара дзейнічала не адно заскарузласьць у расейшчыне, але й здань Сталіна ды наяўнасьць сталінскіх спадкаемнікаў.

Заканчваецца „Буквар" чытанкаю пра Леніна й вершам „Дзякуй партыі нашай любімай".

Агульная скіраванасьць — затручваньне дзіцячых душ маскоўска-бальшавіцкім патрыятызмам. Масква й партыя — альфа й амэга, пачатак і канец — вось матыў і лінія, на якую стараюцца паставіць вучняў-першагоднікаў. Тут ужо амаль нічога не засталося ад бальшавіцкага выслаўленьня: „культура нацыянальная формаю". Астаўся толькі цень ад „нацыянальнай формы", якім яшчэ хочуць засланіцца ад брутальнага русыфікацыйнага маскоўскага ціску.

Ілюстраваны „Буквар" даволі багата. Аднак выкананьне шмат якіх малюнкаў і асабліва друкарская тэхніка — на калгасным узроўні.

Запраўднае зьдзіўленьне выклікае малюнак лося з конскім хвастом. У якім „пляне" дачапілі лосю хвост, калі лось хваста не патрабуе? Памылка? Дык-жа кніжку ілюстравалі дванаццаць мастакоў з мастацкім рэдактарам улучна. Апрача аўтара, кніжку пераглядалі й рэдактар, і тэхрэдактар, і карэктар: а галоўнае — зацьвярджала Міністэрства асьветы. Ды гэта ўжо трынаццатае выданьне!... За гэты час і Сталіна выкінулі, а — хвост астаўся.

Вось запраўды зроблена паводля тае, на зусім прызвычаенае, беларускае прымаўкі: „папраў казе хвост". Ды хто паправі? Міністэрства асьветы.

Было-б гэта, як гаворыцца, сьмешна, каб ня было адначасна сумна. Тымбольш, што гэтая кніга — школьны падручнік.

Міхалеўскі

ПАСЕДЖАНЬНЕ РАДЫ ДЫРЭКТАРОЎ БАЗА

25 верасьня сёлета адбылося першае паседжаньне нованыбранай Рады Дырэктароў Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня, на якім былі канчаткова размеркаваныя функцыі паасобных сяброў Галоўнай Управы БАЗА. Усе сябры Рады Дырэктароў адначасна зьяўляюцца й сябрамі Галоўнае Управы, у склад якой, апрача іх, пакліканыя й некаторыя іншыя сябры БАЗА шляхам кааптацыі. Ніжэй падаецца пэрсанальны склад новае Галоўнае Управы БАЗА з абазначэньнем функцыяў ейных сяброў:

1. інж. Мікалай Гарошка — старшыня;
2. сп. Міхась Тулейка — 1-шы віцэ- старшыня;
3. сп. Юрка Станкевіч — 2-гі віцэ-старшыня;
4. д-р Язэп Сажыч — віцэ-старшыня для сярэдня-заходніх штатаў ЗША (Мічыган, Огаё, Іліной, Каліфорнія);
5. сп-ня Натальля Кушаль — сакратар;
6. сп. Браніслаў Даніловіч — скарбнік;
7. д-р Станіслаў Станкевіч — рэфэрэнт вонкавых дачыненьняў, ён-жа рэдактар газэты „Беларус";
8. сп. Аляксандар Міцкевіч — Арганізацыйны рэфэрэнт, ён-жа выконвае функцыі скарбніка й адміністратара газэты „Беларус";
9. сп. Барыс Данілюк — культурны рэфэрэнт;
10. сп. Аўген Лысюк — рэфэрэнт для справаў моладзі;
11. сп-ня Вера Бартуль — старшыня Галоўнай Управы Беларускага Жаноцкага Згуртаваньня;
12. сп. Мікалай Кунцэвіч — праўны дарадчык, ён-жа памочнік культурнага рэфэрэнта.

Адначасна была ўкамплектаваная Рэдакцыйная Калегія газэты „Беларус" у наступным складзе: старшыня Рэдкалегіі — д-р Станіслаў Станкевіч; сябры — сп-ня Натальля Кушаль, інж. Мікалай Гарошка, сп. Пётр Манькоўскі, сп. Антон Шукелайць, сп. Барыс Данілюк.

ЗЬЕЗД ВЕРНІКАЎ БАПЦарквы Ў ВЯЛІКАБРЫТАНІІ

4 верасьня сёлета адбыўся ў Брадфардзе Агульны Зьезд Вернікаў Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы ў Вялікабрытаніі. Зьезд адкрыў і прывітаў прысутных уступаючы старшыня Вікарыяльнае Управы БАПЦарквы ў Вялікабрытаніі сп. Янка Калбаса.

Із прачытаных справаздачаў Вікарыяльнае Управы й Парахвіяльных Царкоўных Камітэтаў было відаць, што за час ад папярэдняга Зьезду 16 лютага 1964 году была праароблена вялікая й важная работа ў галіне рэлігійна-царкоўнага жыцьця. Дзеля гэтага ўступаючай Вікарыяльнай Управе было прызнанае абсалютнорым з падзякаю.

Пасьля доўгіх дыскусіяў над пытаньнем назову будучай управы аднагалосна быў прыняты назоў: Рада Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы ў Вялікабрытаніі.

У кіраўніцтва Рады БАПЦарквы былі выбраныя: за старшыню — сп. Хведар Лемяшонак, сябрамі-ж Рады будуць прадстаўнікі Парахвіяльных Царкоўных Камітэтаў, прозьвішчы якіх будуць пададзеныя пазьней. Настаяцелем і апякуном БАПЦарквы ў Вялікабрытаніі астаецца а. Янка Абабурка.

Адрыс Рады БАПЦарквы астаецца той самы:

14 Southey Place,
Bradford 3, Yorks. U. K.

Адсьпяваньнем рэлігійнага гімну „Магутны Божа" быў закончаны гэты важны зьезд.

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ

КСЁНДЗ Д-Р МІХАСЬ МАСКАЛІК

пасьля доўгай хваробы памёр 25 верасьня 1965 году ў веку 62 год і пахаваны 29 верасьня на магільніку гораду Ягонага жыхарства — Гесьляры ў Заходняй Нямеччыне, аб чым з глыбокім сумам паведамляе

Беларускае Каталіцкае Т-ва „РУНЬ"

ГАЛОЎНАЯ УПРАВА БЕЛАРУСКА-АМЭРЫКАНСКАГА ЗАДЗІНОЧАНЬНЯ

з глыбокім жалем паведамляе, што 9 кастрычніка 1965 году памёр у Джэрзі Сіты, Н. Дж. на 73 годзе жыцьця сябра БАЗА сьветлай памяці

АНДРЭЙ ПОПКА

й выказвае шчырую спагаду Сям'і Нябожчыка. Няхай-жа лёгкай будзе яму Амэрыканская зямля.

ШКОЛА БЕЛАРУСАВЕДЫ Ў КЛІЎЛЕНДЗЕ

Беларуская Сыботняя Школа ў Кліўлендзе ўжо распачала сваю працу. Школа мае чатыры клясы, якія, пакульшто, наведвае каля 40 вучняў. Вельмі важна, каб бацькі, настаўнікі й Бацькоўскі Камітэт зрабілі адпаведныя захады, каб усе вучні, што распачалі навуку, наведвалі школу да канца навучальнага году.

4-га жніўня сёлета на сходзе бацькоў быў выбраны Бацькоўскі Камітэт школы ў наступным складзе: сп. Ул. Дунец — старшыня, сп. Я. Яраховіч — сакратар, сп. А. Пракаповіч — скарбнік. Рэвізійная Камісія была выбраная ў складзе сп. сп. М. Мітраховіча, А. Міраеўскага й. Я. Раковіча.

На супольным паседжаньні Бацькоўскага Камітэту й настаўнікаў на кіраўніка школы быў выбраны сп. К. Кіслы. Настаўнікамі працуюць сп-ня К. Грынкевіч, а. А. Крыт, К. Калоша, Ю. Каляда, Ул. Літвін-й Ул. Дунец. Выкладаюцца ў школе такія прадметы: рэлігія, родная мова, геаграфія Беларусі, гісторыя Беларусі, сьпевы й народныя танцы.

ДЗЕНЬ КАНСТЫТУЦЫІ ЗША

З нагоды Дня Канстытуцыі адбылася 19 верасьня сёлета ў Кліўлендзе адпаведная ўрачыстасьць, у якой прыймала ўдзел каля 40 розных нацыянальнасьцяў. На гарадзкім стадыёне адбыўся ў гэты дзень парад кажнай нацыянальнасьці із сваім нацыянальным сьцягам. Ад Беларусаў прынялі ўдзел у парадзе сябры ЗБМА Галіна Кананчук, Крыстына Каваленка, Міхась Шпэндзік, Валодзя Страпко й Янка Лук'янчук, якія былі ў нацыянальных касьцюмах і неслі белчырвона-белы сьцяг.

Пазьней усе ўдзельнікі параду атрымалі дармовыя білеты на ўступ на бязбольнае змаганьне паміж Кліўленд Індыянс і Чыкага Уайт Сэйк.

С. К.

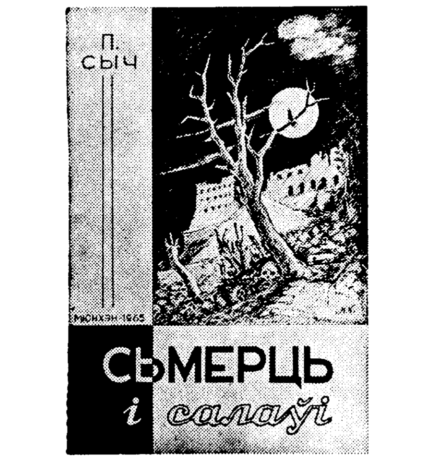
НОВАЯ УПРАВА АДДЗЕЛУ БАЗА У ЛЁС АНДЖЭЛЕС

На Агульным Сходзе Аддзелу БАЗА ў Лёс Анджэлес 22 жніўня 1965 году была выбраная новая Управа Аддзелу ў наступным складзе: сп. Янка Бруцкі — старшыня, сп. Л. Вініцкі — сакратар, сп-ня Каця Вініцкая — сакратар. У Рэвізійную Камісію былі выбраныя: сп. А. Вініцкі — старшыня, сп. Я. Арцюх — сакратар.

Новай Управе Аддзелу жадаем плённае дзейнасьці на беларускай нацыянальнай ніве.

УВАГА! УВАГА!

У Выдавецтве „Бацькаўшчына" выйшлі з друку асобнай кніжкай успаміны ПЁТРЫ СЫЧА пра баі пад Монтэ-Касыно

Выданьне сфінансаванае ўдавой аўтара, спадарыняй **Эльзай Сыч.** Зьвяртаемся з заклікам да былых сяброў аўтара й да ўсяго беларускага грамадзтва прысылаць замаўленьні на кнігу, каб гэтым спрычыніцца хоць да частковага пакрыцьця коштаў выданьня.

Замаўленьні просім прысылаць на адрыс Выдавецтва „Бацькаўшчыны".

Кніжка каштуе паўтара даляра ці раўнавартасьць гэтай сумы ў валюце іншых краінаў. Грошы слаць на адрыс:

Elisabeth Sycz, Konto Nr. 636492, Deutsche Bank, 8 München, 23, Deutschland.

УВАГА! УВАГА!

ВЫЙШЛА З ДРУКУ 3-яя КНІГА ЗА 1964 ГОД

„ЗАПІСАЎ"

Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва

Зьмест кнігі наступны:

1. **Сымон Брага:** „Геаграфічная лякалізацыя жыцьцяпісу Доктара Праньціша Скарыны",
2. **Павал Урбан:** „Пра нацыянальны характар Вялікага Княства Літоўскага й гістарычны тэрмін „Літва",
3. **Станіслаў Станкевіч:** „Савецкае асуджэньне „Нашай Нівы" й спробы ейнае рэгабілітацыі",
4. **Антон Адамовіч:** „Да пытаньня пра месца Праньціша Багушэвіча ў гісторыі беларускае літаратуры",
5. **Янка Запруднік:** „Да Першага Усебеларускага Зьезду 1917 году",
6. **Адам Варлыга:** „Прыказкі й асаблівыя выказы з Лагойшчыны ў Меншчыне",
7. **Кнігапіс.**

Кніга абыймае 254 бачыны друку вялікага фармату.

ЦАНА аднае кніжкі 3 даляры.

Выпісваць паводля адрысоў: Weissruthenisches Institut für Kunst und Wissenschaft, e. V. 8 München 13, Adalbertstr 38.

або: "BIELARUS", 166-34 Gothic Drive, Jamaica, N. Y. 11432, USA.

СЯМЕЙНАЯ ХРОНІКА

ВІТАЕМ

У сыботу 29 жніўня сёлета ў Кліўлендзе адбыўся шлюб сп-ні Іры Каляды із сп. Юрым Смірновам. Жадаем маладой пары шмат шчасьця ў жыцьці.

С. К.

БАНДЫЦКІ НАПАД

Добра ведамы наш опэрны сьпявак сп. Сяргей Шульга моцна нацярпеў фізычна, калі ў канцы жніўня на яго былі напалі бандыты й аграбілі. Пры гэтым моцна пабілі аж да страты прытомнасьці, што, у выніку пабояў, мусіў прайсьці цяжкую апэрацыю. Мы ўсе моцна цешымся, што сп. С. Шульга ўжо вярнуўся да працы.

ХРЫСЬЦІНЫ

Айцец прат. Міхаіл з Таронта наведаў 25 верасьня Садбуры, дзе выканаў абрад хрысту дачушкі сп-ва Мётлаў, якія з гэтае нагоды справілі ў гэты дзень хрэсьбіны.

СКЛАДАНАЯ АПЭРАЦЫЯ

Беларуская грамада ў Таронта цешыцца з таго, што сп. Вайцех Крыванос з мужнасьцяй перанёс складаную апэрацыю на пачатку верасьня, праблўшы чатыры тыдні ў шпіталі. Мы зычым яму як найхутчэйшага выздараўленьня й павароту да нармальнага жыцьця.

ЛІСТ У РЭДАКЦЫЮ

У № 7 „Беларускае Думкі", у артыкуле „Вось што" сп. Л. Галяк ні з таго, ні зь сяго зацеміў у колькіх словах празь мяне, далі на падставе зацему свайго ўчыніў празь мяне фантастычныя вывады. Зацеміў-жа ён гэтак: „Пару гадоў таму ў „Бацькаўшчыне" выступіў з артыкулам д-р Я. Станкевіч, у якім даводзіў, што вымаганьні каталіцкай царквы ў адносінах да некаталіцкай стараны пры заключаньні шлюбу, ня ёсьць паніжаючымі ці несправядлівымі".

Гэтым асьвятчаю, што ў „Бацькаўшчыне" ані ніўдзе я ніколі гэтага ня цьвердзіў.

24 ліпеня 1965.

Я. Станкевіч